

6 Autorské právo a práva související

6.1 Obsah kapitoly

Tato kapitola nabízí vhled do problematiky autorského práva, které se soustředí na ochranu výsledků lidské tvůrčí činnosti v oblasti umění a vědy. Nejprve je autorské právo představeno v bodech ([podkapitola 6.2](#)). Následně je prostor věnován mezinárodnímu zakotvení a limitům autorského práva ([podkapitola 6.3](#)) stejně jako unijnímu rámci autorského práva ([podkapitola 6.4](#)), a to pro bližší představu o celkovém kontextu, který autorské právo v České republice ovlivňuje. Po tomto představení se kapitola již soustředí na přiblížení ústředního pojmu autorského práva, tedy samotného autorského díla ([podkapitola 6.5](#)). Autorské dílo je výtvozem autora, a je proto potřeba se blíže podívat i na tento subjekt ([podkapitola 6.6](#)). V další části se kapitola soustředí na popis jednotlivých autorských práv, která se s autorským dílem pojí a která náležejí *a priori* autorovi ([podkapitola 6.7](#)). Nicméně autor není jediným subjektem, který je oprávněn s autorským dílem nakládat; autorské právo zná celou řadu institutů, které umožňují s dílem nakládat i bez svolení autora, a to skrze systém výjimek a omezení autorského práva, který přiblíží další část ([podkapitola 6.8](#)). Kapitola dále pokračuje rozbohem zvláštních režimů autorského díla ([podkapitola 6.9](#)), práv souvisejících s právem autorských, tj. práv výkonných umělců či práv pořizovatelů záznamu ([podkapitola 6.10](#)), náhledem na databáze, počítačový program a díla audiovizuální ([podkapitola 6.11](#)) a je zakončena pojednáním o kolektivní správě autorských práv ([podkapitola 6.12](#)).

6.2 Autorské právo v bodech

- úprava se nachází v autorském zákoně¹
- ochrana je poskytována autorskému dílu, kterým se myslí dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě
  - ochrana je však poskytována i fotografiím, počítačovým programům či databázím, které jsou „pouze“ původní ve smyslu autora vlastního duševního výtvozu
- neformální vznik ochrany
- autorská práva se dělí na majetková a osobnostní
- autorských práv se autor nemůže vzdát, autorská práva jsou nepřevoditelná
  - práva související s právem autorským však jsou převoditelná (s výjimkou práv výkonného umělce)
- osobnostní práva autorská zanikají smrtí autora
- majetková práva autorská trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti
- autorské právo je teritoriálně omezeno, na rozdíl od průmyslových práv neexistuje možnost speciální regionální či mezinárodní ochrany

---

¹ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „autorský zákon“ nebo „AZ“).

- cizinci chráněni na základě principu národního zacházení, tj. je jim přiznávána totožná ochrana jako národnímu autorovi
- vedle autorského práva existují práva související s právem autorským a právo pořizovatele k jím pořízené databázi

6.3 Mezinárodní rámec autorského práva²

V reakci na nedostatečnou ochranu děl autorů v zahraničních jurisdikcích³ vznikaly v minulosti mezinárodní smlouvy a dohody reflektující potřeby přeshraniční ochrany při současném zachování suverenity jednotlivých států a principu teritoriality autorského práva (*kapitola 1*).⁴ Rozhodující jsou přitom zejména *Bernská úmluva*, *Dohoda TRIPS* a *Smlouva o právu autorském*.

Bernská úmluva (1886)

*Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl*⁵ obsahuje základní demonstrativní výčet literárních a uměleckých děl, kterým poskytuje ochranu (čl. 2 odst. 1), jakož i vytváří unii států, ve kterých bude v návaznosti na tuto úmluvu poskytována ochrana daným dílům (čl. 1). Podle Bernské úmluvy autorské právo stojí na principu *neformálního vzniku*, tj. pro vznik autorskoprávní ochrany není důležitý žádný formální úkon, na rozdíl od práv průmyslových (čl. 5 odst. 2),⁶ a principu *omezené doby trvání ochrany*, kterou Bernská úmluva stanovuje na dobu trvání autorova života a 50 let po autorově smrti, s možností přiznat dobu ochrany delší ve členských státech úmluvy (čl. 7 odst. 6). Na území Evropské unie existuje v tomto kontextu směrnice, která dobu ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících harmonizuje,⁷ a podle které (majetková) práva autora trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti (čl. 1 směrnice). Samotná úmluva navíc začala rozlišovat majetková a osobnostní práva, o kterých je pojednáno dále, stejně jako základní systém výjimek a omezení.

Bernská úmluva je založena na *třech pilířích*:

- ochrana autorů v rámci unie (čl. 3);
- princip národního zacházení (čl. 5);

² Obecně srov. GERVAIS, Daniel J (ed.). *International Intellectual Property: A Handbook of Contemporary Research*. Cheltenham: Edward Elgar publishing, 2015, s. 167 a násl.; SEVILLE, Catherine. *EU Intellectual Property Law and Policy*. 2. vydání. Cheltenham: Edward Elgar publishing, 2016, s. 8 a násl.

³ Srov. SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 24.

⁴ Obecně srov. DRAHOS, P. The Universality of Intellectual Property Rights: Originality and Developments. In: WIPO. *Intellectual Property and Human Rights*, s. 13-42 [online].

⁵ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (vyhláška č. 133/1980 Sb.).

⁶ Po roce 1989, kdy k úmluvě přistoupily i Spojené státy americké, již princip neformálního vzniku ochrany převládá napříč drtivou většinou států. Již v roce 1952 však vznikla dvoustranná dohoda „*Universal Copyright Convention*“ (Všeobecná úmluva o autorském právu) mezi Spojenými státy americkými a tehdejšími Sovětským svazem, která zakotvovala neformální princip vzniku ochrany. Jedná se do té doby o první dohodu tohoto charakteru mezi těmito dvěma mocnostmi (obecně srov. DUBIN, Joseph S. *The Universal Copyright Convention*. *California Law Review*. 1954, roč. 42, č. 1, s. 89-119).

⁷ Srov. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (kodifikované znění).

- minimální standardy ochrany (princip neformálnosti vzniku, základní kategorie chráněných děl, doba trvání ochrany apod.).⁸

Česká republika je členským státem od roku 1993, resp. od roku 1980, kdy k úmluvě přistoupila Československá socialistická republika.

© neboli **copyrightová výhrada** / copyrightová doložka / výhrada autorského práva, která se mnohdy umísťuje u daných titulů, nemá s ohledem na zakotvený neformální charakter vzniku autorského práva normativní charakter, nýbrž jen informační hodnotu a informuje uživatele či zájemce o poskytnutí licence o tom, kdo k danému titulu vykonává autorské právo, a na koho se tedy v otázce licencování obracet.⁹ Ve Spojených státech amerických se navíc tento symbol používá i vlivem precedentu, podle kterého nelze v případě existence copyrightové výhrady namítat ze strany obviněného nevědomost o ochraně daného výtvaru autorským právem, která by v opačném případě mohla redukovat výši přiznané náhrady škody za zásah do autorských práv.¹⁰

Dohoda TRIPS (1994), Smlouva o právu autorském (1996)

*Dohoda TRIPS*¹¹ z roku 1994 vznikala simultánně se *Smlouvou o právu autorském*¹² z roku 1996. Obě smlouvy jsou podstatné zejména pro faktické rozšiřování dosahu Bernské úmluvy (dle čl. 9 dohody TRIPS je povinnost států přizpůsobit se Bernské úmluvě) a pro explicitní zakotvení poskytování autorskopravní ochrany počítačovým programům, a to skrze odkaz na ochranu počítačového programu jako díla literárního podle Bernské úmluvy (čl. 10 dohody TRIPS a čl. 4 Smlouvy o právu autorském).

Ochrana počítačového programu jako díla literárního nicméně neznamená, že by byl počítačový program literárním dílem. Pouze je mu poskytnuta ochrana ve shodném rozsahu. Unijní a vnitrostátní právní úpravy obsahují speciální úpravu ve vztahu k počítačovým programům, která se od standardní ochrany literárního díla liší zejména úpravou jeho limitů.

Vedle toho dohoda TRIPS obsahuje ustanovení k vynucování práv z duševního vlastnictví (čl. 41 a násl.). Spolu se Smlouvou o právu autorském pak z ochrany explicitně vylučují myšlenky a metody (čl. 9 dohody TRIPS a čl. 2 Smlouvy). Dohoda TRIPS zároveň poskytla efektivnější možnosti v řešení potenciálně vzniklých sporů (čl. 63 a násl.), stanovila základní třístupňový test (čl. 13) podstatný pro aplikaci výjimek a omezení (*podkapitola 6.8*), některá práva související s právem autorským (čl. 14) a rozšířila práva autora co do možnosti povolit nebo zakázat komerční pronajímání pro veřejnost originálů nebo kopií jejich autorských děl (čl. 11). Smlouva o právu autorském se pak snažila reagovat na digitální výzvy v podobě technických prostředků ochrany (čl. 11) nebo fenoménu sdělování děl veřejnosti (čl. 8) apod.

Členským státem dohody TRIPS je Česká republika od roku 1995, neboť je zakládajícím členem Světové obchodní organizace. Členem Smlouvy o právu autorském je Česká republika od roku 2002.

⁸ Srov. GOLDSTEIN, Paul; HUGENHOLTZ, P. Bernt. *International Copyright: Principles, Law, and Practice*. Oxford: Oxford University Press, 3. vydání, 2012, s. 160 a násl.

⁹ Srov. MINISTERSTVO KULTURY. Časté dotazy. *Ministerstvo kultury* [online].

¹⁰ Srov. PLAGIARISM TODAY. Copyright Myths. *PlagiarismToday* [online].

¹¹ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (sdělení č. 191/1995 Sb.).

¹² Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WIPO Copyright Treaty) ze dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 33/2002 Sb. m. s.).

6.4 Unijní rámec autorského práva¹³

Evropská unie si je vědoma důležitosti a role duševního vlastnictví při budování silného ekonomického a politického celku, autorské právo nevyjímaje.¹⁴ Z toho důvodu Evropská unie vyvíjí harmonizační snahy v nejrůznějších oblastech autorského práva skrze velké množství předpisů.¹⁵ Tato harmonizace je však mnohdy jen dílčí (zejména s důrazem na fungování vnitřního trhu) a do značné míry chaotická (na rozdíl od harmonizace v oblasti průmyslových vzorů či ochranných známek). Nejdůležitějšími harmonizačními akty v této oblasti jsou *Směrnice o právní ochraně databází*¹⁶, *Směrnice InfoSoc*¹⁷, *Směrnice o ochraně počítačových programů*¹⁸, *Směrnice o kolektivní správě*¹⁹ a *Směrnice o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu*²⁰.

Kompletní přehled aktů Evropské unie z oblasti autorského práva je k dispozici na webu Ministerstva kultury dostupném [ZDE](#). Kompletní znění směrnic, jakož i dalších aktů Evropské unie je k dispozici v úředním věstníku Evropské unie [EUR-Lex](#).

Podstatná je i role *Soudního dvora Evropské unie*. Ten na poli autorského práva vytváří nejrůznější koncepce v kontextu daných autorskoprávních institutů, případně s autonomním (napříč Evropskou unií jednotným) výkladem. Mezi nejdůležitější koncepce v tomto smyslu patří koncepce *originality* coby pojmového znaku autorského díla, který podle Soudního dvora stojí na několika specifických kritériích (*podkapitola 6.5*),²¹ a komplexní institut *sdělování díla veřejnosti* v případě sdílení obsahu prostřednictvím odkazů.²²

¹³ Obecně srov. MYŠKA, Matěj. Duševní vlastnictví a jeho zakotvení v primárním právu EU. In: DOBROVOLNÁ, Eva; HURDÍK, Jan; SELUCKÁ, Markéta (eds.). *Evropské soukromé právo v čase a prostoru II. díl: Část deskriptivní, analytická a systémově analytická*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 216-223; MYŠKA, Matěj. Autorské právo a práva související v sekundárním právu EU a jejich reflexe v judikatuře Soudního dvora. In: DOBROVOLNÁ, Eva; HURDÍK, Jan; SELUCKÁ, Markéta (eds.). *Evropské soukromé právo v čase a prostoru II. díl: Část deskriptivní, analytická a systémově analytická*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 255-299; PILA, Justine; TORREMAN, Paul. *European Intellectual Property Law*. Oxford: Oxford University Press, 2016, s. 243 a násl.; SEVILLE, 2016, op. cit., s. 23 a násl.

¹⁴ Srov. čl. 118, čl. 207 odst. 1 a čl. 262 Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹⁵ K přehledu předpisů na poli Evropské unie v oblasti autorského práva srov. RAMALHO, Ana. Annotated EU Intellectual Property Legislation. *AnaRamalho* [online].

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů.

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnice 96/9/ES a 2001/29/ES.

²¹ Srov. rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci *Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening* (C-5/08); rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010 ve věci *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury* (C-393/09); rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. března 2012 ve věci *Football Dataco Ltd. a další proti Yahoo! UK Ltd a další* (C-604/10); rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2012 ve věci *Eva-Maria Painer proti Standard Verlags GmbH a další* (C-145/10) (blíže srov. ZIBNER, Jan. *Originalita v pojetí práva Evropské unie. Revue pro právo a technologie*. 2017, č. 15, s. 217-260; KOUKAL, Pavel. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 79 a násl.).

²² Srov. rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 7. prosince 2006 ve věci *Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) proti Rafael Hoteles SA* (C-306/05); rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 13. února 2014 ve věci *Nils Svensson a další proti Retriever Sverige AB* (C-466/12); rozsudek Soudního dvora (devátého senátu) ze dne 21. října 2014 ve věci *BestWater International GmbH proti Michael Mebes a Stefan Potsch BestWater* (C-348/13); rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 8. září 2016 ve věci *GS Media BV proti Sanoma Media Netherlands BV a další* (C-160/15) (blíže srov. STROUHAL, Jakub; ZIBNER, Jan. Kritérium nové veřejnosti při sdělování autorského díla veřejnosti prostřednictvím internetu v judikatuře Soudního dvora Evropské unie a jeho dopady. In: KYSELOVSKÁ, Tereza et al. (eds.)

Mezi aktuálními případy rozhodovanými Soudním dvorem nalezneme např. posouzení chuti sýra²³ jako autorského díla, kde bylo shledáno, že **chuť sýra být autorským dílem nemůže**. Jedná se o rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 13. listopadu 2018. Levola Hengelo BV proti Smilde Foods BV. Věc C-310/17.

V dané věci šlo o řízení o předběžné otázce podané Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (odvolací soud v Nizozemsku), která se týká výkladu pojmu „dílo“ ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES.

Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi Levola Hengelo BV (dále jen „Levola“) a Smilde Foods BV (dále jen „Smilde“) ohledně porušení práv k duševnímu vlastnictví společnosti Levola týkajících se chuti jisté potraviny (pomazánky se smetanovým sýrem a čerstvými bylinkami), jehož se měla údajně dopustit společnost Smilde. Podle společnosti Levola lze chuť potraviny kvalifikovat jako literární, vědecké nebo umělecké dílo chráněné autorským právem. Společnost Levola se per analogiam opírala zejména o rozsudek Hoge Raad der Nederlanden (Nejvyšší soud Nizozemska) ze dne 16. června 2006, Lancôme (NL:HR:2006:AU8940), ve kterém tento soud v zásadě připustil možnost přiznat autorské právo vůni parfému. Podle společnosti Smilde naopak ochrana chutí není v souladu se systémem autorského práva, neboť ten se týká pouze výtvorů, které lze vnímat zrakem nebo sluchem. Kromě toho nestálost potraviny a subjektivní povaha chuťového vnímání podle ní brání tomu, aby byla chuť potraviny kvalifikována jako dílo chráněné autorským právem. Navíc výlučná práva autora díla duševního vlastnictví a jejich omezení jsou na chutě prakticky nepoužitelná.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že pojem „dílo“ nutně vyžaduje, aby předmět ochrany z titulu autorského práva byl vyjádřen tak, že bude dostatečně přesně a objektivně identifikovatelný, i když toto vyjádření nemusí být nutně stálé. Zaprvé totiž musí mít orgány pověřené dohledem nad ochranou výlučných práv spjatých s autorským právem možnost jasně a přesně se obeznámit s takto chráněnými předměty. Totéž platí pro jednotlivce, zejména hospodářské subjekty, kteří musejí mít možnost jasně a přesně identifikovat předměty, k nimž požívají ochrany jiné osoby, zejména konkurenti. Zadruhé pak nutnost odstranit z procesu identifikace chráněného předmětu veškeré subjektivní prvky, které jsou na újmu právní jistotě, vyžaduje, aby bylo možné chráněný předmět přesně a objektivně vyjádřit. Možnost přesné a objektivní identifikace přitom v případě chuti potraviny není dána. Například na rozdíl od literárního, malířského, filmového či hudebního díla, které je přesným a objektivním vyjádřením, totiž identifikace chuti potraviny spočívá zásadně na pocitech a chuťových prožitcích, které jsou subjektivní a proměnlivé, protože závisejí zejména na faktorech spjatých s osobou, která daný výrobek ochutnává, jako jsou její věk, potravinové preference a spotřební návyky, a na prostředí či kontextu, ve kterém je tento výrobek ochutnáván. Mimoto přesná a objektivní identifikace chuti potraviny, jež by umožnila odlišit ji od chuti jiných výrobků

COFOLA 2016 – Sborník z konference. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 1159-1175); rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 14. června 2017 ve věci *Stichting Brein proti Ziggo BV, XS4ALL Internet BV* (C-610/15).

²³ K tomu srov. trefně příspěvky PÉTERS, Philippe. It's a matter of taste: CJEU questioned about copyright protection of taste. *LexGo.be* [online]; ROSATI, Eleonora. Why the CJEU cheese copyright case is anything but cheesy. *Journal of Intellectual Property Law & Practice* [online], 2017, roč. 12, č. 10, s. 813-814.

stejně povahy, není za současného stavu vědeckého vývoje možná s pomocí technických prostředků (srov. body 40–46 rozsudku).

Chuť potraviny proto nemůže být kvalifikována jako „dílo“ ve smyslu směrnice 2001/29 a nemůže jí být skrze tuto směrnici poskytována ochrana.

Stejně tak lze zmínit případ školního projektu s fotografiemi z webu cestovní kanceláře a **problematiku sdělování díla veřejnosti**. Tímto se zabýval Soudní dvůr v rozsudku (druhého senátu) ze dne 7. srpna 2018 ve věci Land Nordrhein-Westfalen proti Dirk Renckhoff (C-161/17).

V dané věci šlo o řízení o předběžné otázce týkající se výkladu čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES. Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Land Nordrhein-Westfalen (Spolková země Severní Porýní-Vestfálsko, Německo) a Dirkem Renckhoffem, fotografem. Od 25. března 2009 bylo možné na internetových stránkách střední školy ve Waltrop konzultovat referát vypracovaný jednou z žáků v rámci jazykové vyučovací hodiny nabízené touto školou, jenž pro ilustrační účely obsahoval fotografii vytvořenou D. Renckhoffem (dále jen „fotografie“), kterou tato žákyně stáhla na internetových stránkách věnovaných cestování (dále jen „cestovatelské internetové stránky“). Fotografie byla umístěna na tyto internetové stránky bez omezujícího opatření zabraňujícího jejímu stažení. Žákyně uvedla pod touto fotografií odkaz na uvedené stránky. Dirk Renckhoff tvrdil, že poskytl právo k užívání jen provozovatelům cestovatelských internetových stránek a zveřejnění fotografie na internetových stránkách školy porušovala jeho autorské právo. Předmětem řízení u Soudního dvora bylo posouzení toho, zda „je vložení díla, které je se svolením nositele autorského práva volně přístupné pro všechny uživatele internetu na jiných internetových stránkách, do veřejně přístupných internetových stránek zpřístupněním veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29, pokud je dílo nejprve zkopírováno na server a odtud nahráno na internetové stránky“.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že v projednávaném případě musí být zpřístupnění online na internetových stránkách fotografie, která byla předtím zveřejněna na jiných internetových stránkách, když byla nejdříve zkopírována na soukromý server, kvalifikována jako „zpřístupnění“, a tudíž „sdělování“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29. Takové zpřístupnění online totiž dává návštěvníkům internetových stránek, na kterých k tomuto zpřístupnění došlo, možnost mít přístup k této fotografii na těchto internetových stránkách. Takové sdělení patrně míří na všechny potenciální uživatele internetových stránek, na kterých došlo k tomuto zpřístupnění online, tj. neurčitý a dosti vysoký počet adresátů a musí být za těchto podmínek považováno za sdělování „veřejnosti“ ve smyslu judikatury Soudního dvora. Pojem „sdělování veřejnosti“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 musí být tedy vykládán v tom smyslu, že zahrnuje zpřístupnění online na internetových stránkách fotografie, která předtím byla bez omezujícího opatření zabraňujícího jejímu stažení a se svolením nositele autorského práva zveřejněna na jiných internetových stránkách (srov. body 13–47 rozsudku).

Problematikou **sdělování díla veřejnosti**, konkrétně ve vztahu k **hypertextovým odkazům** zpřístupňující chráněná díla dostupná na jiné internetové stránce bez svolení nositele práv se zabýval Soudní dvůr v rozsudku (druhého senátu) ze dne 8. září 2016. GS Media BV proti Sanoma Media Netherlands BV a další. Věc C 160/15.

Tento případ se týkal sporu mezi společností GS Media BV (dále také „GS Media“) a společností Sanoma Media Netherlands BV, vydavatelem časopisu Playboy v Nizozemsku, společností Playboy Enterprises International Inc. a Britt Geertruida Dekker (dále také „Sanoma“). Jako provozovatele populární internetové stránky „GeenStijl“ upozornila společnost GS Media společnost Sanoma Media na nelegální obsah na výše zmíněné webové stránce, a to zejména v souvislosti s fotografiemi paní Dekker, které byly pořízeny výhradně pro časopis Playboy. I když byla společnost GS Media neprodleně vyzvána, aby zabránila dalšímu šíření fotografií, byla všechna tato varování a obdobná upozornění ze strany společnosti Sanoma Media zcela ignorována. Naopak společnost GS Media zveřejnila několik článků o

fotografiích doplněných o hypertextové odkazy, které umožňují přístup na další webové stránky, na kterých lze nalézt příslušné fotografie. Provozovatel těchto webových stránek však vyhověl požadavku společnosti Sanoma na odstranění těchto fotografií a neoprávněně zveřejněný obsah smazal. Výsledkem tohoto sporu byla žaloba podaná společností Sanoma. Soud prvního stupně vyhověl podané žalobě, ale společnost GS Media se proti tomuto rozsudku odvolala. Amsterodamský odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu předchozí instance, neboť shledal porušení autorských práv společnosti Sanoma, nikoliv však autorských práv fotografa, jakožto autorem fotografie. Proti tomuto rozhodnutí se obě strany vzájemně odvolaly s kasační stížností, proto za účelem vyřešení tohoto sporu předložil Nejvyšší soud Nizozemska několik předběžných otázek pro posouzení Soudnímu dvoru. Nizozemské soudy totiž nebyly schopny posoudit otázku, zda se v uvedeném případě jednalo o tzv. sdělování veřejnosti, a tedy užití díla, v tomto případě však neoprávněné, a proto také zásah do autorských práv.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že čl. 3 odst. směrnice 2001/29 musí být vykládán v takovém smyslu, aby mohlo být zjištěno, zda bude jednání provozovatele internetové stránky poskytující hypertextové odkazy posouzeno jako „sdělování veřejnosti“. Zohledněny pak musí být veškeré individuální okolnosti případu, včetně otázek, zda bylo dílo zveřejněno bez souhlasu či se souhlasem autora a zda se jedná o hypertextový odkaz provázaný s obsahem, jenž je volně dostupný na webové stránce třetí osoby. Rozhodující je určit, zda hypertextový odkaz umístila na internetové stránky osoba s cílem získat profit, ať již tato osoba věděla nebo měla předpokládat protiprávní povahu tohoto umístění, nebo zda bylo úmyslem této osoby vyhnout se jiným zabezpečením před neoprávněným nakládáním s chráněným obsahem.

Soudní dvůr však svým rozsudkem ponechal také rozsáhlý prostor pro další upřesnění situace, který by měl být předmětem následujících předběžných otázek a jejich posuzování, a tedy většího posílení právní jistoty této problematiky pro její praktické uchopení v jednotlivých členských státech.²⁴ Otázka také nastává v souvislosti s posuzováním odpovědnosti za porušování autorských práv. Soudní dvůr připustil, že ve svém rozsudku ve výše zmíněném případě je výkon autorského práva spojen se subjektivní znalostí poskytovatele hypertextových odkazů o protiprávnosti jeho činu. Rozsudek případu GS Media a jeho aplikaci do praxe však vnitrostátní soudy pojalý poměrně opatrně a všechna kritéria vyjádřená Soudního dvora byla uplatňována se značným omezením. Příkladem může být Německo.²⁵ V případě Vorschaubilder III.²⁶ došlo ke sporu mezi držitelem autorských práv k fotografiím, které byly volně k dispozici na příslušné webové stránce, a žalovanou společností, která na svých webových stránkách poskytla vyhledávací nástroj Google, který vyhledává mj. fotografie volně dostupné na internetu. S přihlédnutím ke skutečnosti, že fotografie byly na internetu nahrány jednotlivými uživateli bez souhlasu držitele práv, německý Spolkový soudní dvůr rozhodl, že nebude aplikována domněnka o neoprávněném zveřejnění chráněných děl v

²⁴ V podobném smyslu srov. výklad v HANUS, Bianca. Linking to unauthorized content after the CJEU GS Media decision. *Journal of Intellectual Property Law & Practice* [online]. 2016, roč. 11, č. 12, s. 879-881.

²⁵ „Neoprávněné odkazování na webové stránky třetích osob, na kterých jsou dostupné fotografie bez souhlasu vlastníka autorských práv, může být protiprávním jednáním z důvodů neoprávněného sdělování veřejnosti, a důvod vložení hypertextového odkazu může být považován za „uskutečněný za účelem dosažení zisku“, pokud webová stránka, na které je odkaz zveřejněn, je provozována za účelem finančního zisku.“ Pro další případy německé judikatury v této oblasti srov. BRÜß, Mirko. Hamburg court applies GS Media for the first time in Germany. *Journal of Intellectual Property Law & Practice* [online]. 2017, roč. 12, č. 3, s. 164-166.

²⁶ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 9. 2017, sp. zn. I ZR 11/16.

případě obchodní činnosti, resp. činnosti, která generuje hospodářský zisk, na obdobné internetové vyhledávače a současně ani na jejich výsledky, resp. výsledky jednotlivých vyhledávání.²⁷

6.5 Autorské dílo

Ústředním pojmem autorského práva je *autorské dílo*. Ne každý výsledek tvůrčí činnosti podléhá autorskopravní ochraně; aby takový výsledek byl chráněn jako autorské dílo, musí být naplněny pojmové znaky autorského díla. Autorský zákon říká, že dílem je „*dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam*“ (§ 2 odst. 1 AZ). Autorský zákon navíc uvádí demonstrativní výčet toho, co je autorským dílem.

Vedle tradičních děl, jako jsou díla hudební, dramatická či výtvarná, nalezneme v tomto demonstrativním seznamu např. i dílo sochařské, choreografické a dílo pantomimické, nebo dílo architektonické či dílo užitého umění, kam spadají některé hračky, loutky, výtvary ze skla, porcelánu a keramiky, medaile, nábytek, koberce, oděvní modely, šperkařská díla apod.²⁸

Jednotlivé pojmové znaky je potřeba naplnit kumulativně. Samotné posuzování pojmových znaků sice je otázkou skutkovou, na kterou je možno využít znaleckého posudku, nicméně rozhodnutí o naplnění pojmových znaků, resp. rozhodnutí o tom, zda je daný výtvar autorským dílem, je otázkou právní, a náleží výhradně soudům.²⁹

Otázkou **reprodukováných vyobrazení poznávacích značek (u automobilů)** jako předmětu ochrany autorského práva se zabýval Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 815/2009, přičemž toto usnesení obsahuje závěry v návaznosti na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2000, sp. zn. 3 Tz 221/2000, které se zabývalo otázkou ochranných známek ve vztahu k pojmu „**snadno zaměnitelné známky**“. Obě citovaná usnesení se zabývala trestným činem porušování autorského práva, resp. porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu.

Nejvyšší soud konstatoval, že pojem „snadno zaměnitelné známky“ není žádným právním předpisem definován, avšak lze za ně považovat taková označení, která se svým tvarem, vyobrazením apod. natolik podobají ochranné známce zapsané do rejstříku ochranných známek, tj. obsahují prvky přihlášeného označení, že je lze snadno zaměnit. Pokud inkriminované věci nejsou opatřeny ochrannými známkami ani znaky, jež by se jim svým tvarem nebo vyobrazením podobaly do té míry, že by je bylo možno snadno zaměnit, nelze jednání pachatele, který takové věci prodává podřadit pod ustanovení trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu. Nejvyšší soud též zdůraznil, že posouzení, jestli jde o ochrannou známku, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo o známku s ní snadno zaměnitelnou, je otázkou výlučně právní, a nikoliv znaleckou, byť se při jejím řešení mohou orgány činné v trestním řízení opírat též o závěry znaleckého posudku. Proto tedy v posuzované věci soudy mohly vycházet ze znaleckého posudku, avšak samotné právní posouzení otázky naplnění pojmových znaků díla podle § 2 odst. 1 autorského zákona náleželo výhradně jim a nikoliv znalci. Nejvyšší soud opakovaně zdůraznil, že k tomu, aby samotné části určitého díla podléhaly režimu autorského zákona, nestačí naplnění charakteristických prvků díla podle § 2 odst. 1 autorského zákona

²⁷ Analýza rozsudku převzatá z VOJTÍŠKOVÁ, Terezie. *Hyperlinks on websites as an infringement of copyright*. In: SCHWEIGHOFER, Erich (ed.). *Internet of Things*. Bern: Editions Weblaw, 2019, s. 641-646.

²⁸ Srov. TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 31.

²⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 815/2009, které obsahuje závěry v návaznosti na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2000, sp. zn. 3 Tz 221/2000 (obdobný závěr z oblasti ochranných známek), a rozhodnutí slovenského Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2007, sp. zn. 6 Co 2/2010, 6 Co 3/2010.

pouze u díla jako celku. Dotčené části díla samy o sobě musí mít tyto vlastnosti také, a to včetně toho, že jde o výsledek tvůrčí činnosti, která odráží nezaměnitelnou osobitost autora.

Pojmové znaky autorského díla

První pojmový znak, *charakter díla*, tedy zda se jedná o dílo literární, jiné dílo umělecké a dílo vědecké, je otázkou vnímání samotného díla jako výsledku tvůrčí kategorie umění či vědy. Druhý znak *jedinečnosti* pak představuje postavení daného výtvoru v kontextu duševního vlastnictví jako celku. Jedná se o znak nejhůře uchopitelný a velice problematický, který udává, že daný výtvor musí být nový (tedy jedinečný ve vztahu k již existující materii) a neopakovatelný (tedy jedinečný ve vztahu k potenciálně vznikající materii); jinými slovy statisticky (relativně) jedinečný.³⁰

Patrné je problematické uchopení tohoto znaku zejména v kontextu rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě Svěrák vs. Bauhaus, kde Nejvyšší soud svou argumentaci postavil jen na doslovné citaci komentáře Telce a Tůmy.³¹

Podle Nejvyššího správního soudu pak „podstata jedinečnosti autorského díla spočívá ve vytvoření díla osobitým vnosem jeho autora; právní analýza vytvořená pro povinný subjekt na základě smlouvy o dílo kritéria autorského díla a tvůrčí činnosti autora splňuje (celkové uspořádání analýzy, sled myšlenek a dedukcí autora, jeho postoje, přijaté názory a závěry)“.³² Na druhou stranu třeba „znalecký posudek není jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora ve smyslu § 2 odst. 1 [AZ], a nemůže být tedy předmětem ochrany práva autorského [...]. Znalecká činnost předpokládá užití postupů opírajících se o v daném oboru obecně známé, verifikovatelné metody, jejichž užití je výrazem odbornosti znalce, nikoli jeho osobní tvůrčí jedinečnosti.“³³

K otázce autorského práva a jeho povaze – co obsahuje, komu přísluší a co je předmětem autorského práva a základními principy autorského práva se zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

V předmětné věci se jednalo o spor mezi Zdeňkem Svěrákem a společností Bauhaus, k. s., kdy tato společnost použila v reklamě bez jeho svolení část jeho textu písně Dělán z pohádky „Princové jsou na draka“, a to konkrétně tak, že na velkoplošné venkovní tiskové reklamě k podpoře prodeje míchačky stavebních hmot v měsíci září 2004 užila slovní spojení „Upeč... .. třeba zed““. Tímto jednáním dle Zdeňka Svěráka společnost Bauhaus neoprávněně změnila a užila část verše textu písně „Dej cihlu k cihle“, který zní „Upeč třeba chleba, postav třeba zed““. Soudy nakonec dospěly k závěru, že společnost Bauhaus musí zaplatit Zdeňku Svěrákovi 200 000 Kč a omluvit se mu.

Z autorskoprávního hlediska jsou klíčové závěry Nejvyššího soudu, který se v citovaném rozsudku obšírně zabíral povahou autorského práva a přijal následující zobecňující závěry (srov. právní věty citovaného rozsudku).

Právo autorské má soukromoprávní povahu, která je dána přirozenou soukromou povahou vztahů vyplývajících z tvorby (z duševní tvořivé činnosti), jež toto právo upravuje, a které se týkají dvou následujících právních skutečností, s nimiž nejsou spojeny žádné formální zápisné principy ani principy poplatkové, protože povahově ani nejsou zapotřebí. (Tyto závěry platí nejen pro vznik a užití díla, ale i pro

³⁰ Obecně srov. ZIBNER, 2017, op. cit.; KOUKAL, 2019, op. cit., s. 85.

³¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007; k bližšímu popisu srov. ZIBNER, 2017, op. cit., s. 71 a násl.

³² Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 7. 2016, č.j. 3 As 159/2015-32. Nutno upozornit, že daný rozsudek byl zrušen nálezem Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2017, č.j. IV. ÚS 3208/16-1.

³³ Srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2017, č.j. 6 A 246/2013-59.

vznik autorského práva k němu). Jedná se o tyto právní skutečnosti: a) vytvoření díla (jeho vznik) a b) veřejné nebo jiné užití díla.

Právo autorské upravuje samostatný druh občanskoprávních vztahů, a to vztahů vznikajících z „duševní tvořivé činnosti“. Tyto vztahy mají rovněž své svébytné předměty ideální povahy. V tomto případě literární díla a jiná díla, která v důsledku své přirozené mimoprávní povahy ani nejsou majetkovými hodnotami.

Autorské právo je tzv. právem absolutním. Tvoří součást skupiny práv k výsledkům duševní tvořivé činnosti, které jsou spolu s některými právy majetkovými součástmi vyšší třídy práv duševního vlastnictví, jenž patří do globálního generálního systému práv ke všem statkům nehmotným. Právní postavení osoby autorskoprávně oprávněné, tj. zejména autora, se vyznačuje tím, že takováto osoba vylučuje kohokoli jiného z jakéhokoli působení na nehmotné dílo jí ovládané.

Autorské právo přísluší pouze individuálně určené osobě, již je původně pouze tvůrce (autor, původce) jako osoba fyzická, čemuž na druhé straně odpovídá povinnost individuálně neurčených cizích osob (kohokoli) zdržet se jakýchkoli neoprávněných zásahů do oprávnění nositele autorského práva. Autorské právo tedy působí erga omnes, tj. i proti autorovi samému. Je v tomto smyslu univerzální povahy.

Autorské právo je právo nepromlčitelné, neboť nejde o právo majetkové.

Předmětem autorského práva je jednotlivě určený ideální statek (dílo), který je nehmotný, nicméně musí být vždy hmotně vyjádřen (materializován) v jakékoli lidskými (nikoli zvířecími) smysly vnímatelné (seznatelné), tj. jinému člověku sdělitelné, podobě (formě).

Předmět autorského práva (dílo) je nezczitelný, neboť to jeho přirozená mimoprávní povaha, bytostně spjatá s osobností tvůrce, nepřipouští.

Autorské právo je z hlediska funkčního právem literárním, jiné umělecké a vědecké tvorby, právně politicky cílené k ochraně nehmotných autorských výtvorů (plodů autorovy duševní činnosti) a k uplatnění těchto nehmotných výsledků.

K základním principům autorského práva patří tradiční zásady, podle nichž je subjektem (v původním smyslu) autorského práva autor jako fyzická osoba, popř. spoluautoři ve společenství fyzických osob, dále zásada, že autor svobodně rozhoduje o užití svého díla, za něž mu přísluší odměna, že autor požívá ochrany svých (oprávněných) zájmů osobních i majetkových, že autor díla si může osobovat jeho autorství nezávisle na tom, zda existuje na pohled stejné dílo vytvořené jiným autorem (což ale bývá prolamováno případy tzv. „děl malé mince“ a počítačovými programy), dále též zásada, že autorské právo lze omezit s ohledem na obecný zájem na některých přípustných užitích autorova díla jinou osobou a nakonec i to, že každá osoba, která dílo šíří nebo je jinak užije, je povinna, až na úzké výjimky v obecném zájmu, zaplatit autorovi odměnu.

Tvůrčí činnost, všechny její druhy, jako pojem autorskoprávní, lze charakterizovat jako činnost spočívající ve „vytvoření“ něčeho nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvor (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen.

Dalším znakem je výsledek tvůrčí činnosti. Tvůrčí činnost „obsahuje dvě základní složky, tvořivost coby vlastnost autora a tvorbu coby aktivní proces, skrze které má autor možnost realizovat své představy a zachytit své myšlenky, čímž na jedné straně dochází k vydělování z prostoru neomezené tvůrčí svobody a možnosti znázornění dané myšlenky, na straně druhé pak k obohacování kulturního

fondu".³⁴ Samotná tvůrčí činnost je navíc podmíněna znakem tvůrčí svobody, ke které se vyjadřoval Soudní dvůr.

Otázkou, jestli **fotografický portrét může požívat autorskopravní ochrany** a otázkou **veřejné bezpečnosti** ve vztahu k zásahu do autorských práv se zabýval Soudní dvůr v rozsudku (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2012 ve věci Eva-Maria Painer proti Standard Verlags GmbH a další (C-145/10).

V předmětné věci šlo o spor mezi E.-M. Painer, samostatně výdělečně činnou fotografkou, a pěti vydavatelstvími tisku, totiž společnostmi Standard Verlags GmbH, Axel Springer AG, Süddeutsche Zeitung GmbH, Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG a Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG, ve věci užití fotografií Nataschy K. (tehdy desetileté dívky, která byla v roce 1998 unesena, přičemž vyhlásily příslušné bezpečnostní orgány pátrání, v jehož rámci byly použity sporné fotografie) těmito vydavatelstvími. Vydavatelství zveřejnily v tiskovinách a na internetových stránkách sporné fotografie, ale neuvedly jméno autorky těchto fotografií nebo uvedly jiné autorské jméno než E.-M. Painer. Vydavatelství prohlásila, že sporné fotografie získaly od tiskové agentury bez uvedení jména E.-M. Painer či s uvedením jiného autorského jména než E.-M. Painer. V některých z těchto tiskovin byl mimoto zveřejněn portrét vytvořený pomocí počítačového zpracování na základě jedné ze sporných fotografií, který vzhledem k tomu, že až do doby, než se Natascha K. poprvé objevila na veřejnosti, neexistovala žádná její aktuální fotografie, zobrazoval předpokládanou podobu Nataschy K.

Soudní dvůr na základě předložených předběžných otázek dospěl k závěru, že článek 6 směrnice Rady 93/98/EHS musí být vykládán v tom smyslu, že fotografický portrét může podle tohoto ustanovení požívat autorskopravní ochrany za podmínky – jejíž splnění přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu v každém jednotlivém případě – že je duševním výtvorem autora, který odráží jeho osobnost a je výrazem jeho rozhodnutí učiněných na základě jeho tvůrčí svobody při realizaci této fotografie. Bylo-li ověřeno, že dotčený fotografický portrét splňuje požadavky na dílo, není tento portrét chráněn v menším rozsahu, než jsou chráněna všechna ostatní díla, včetně děl fotografických.

Článek 5 odst. 3 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES musí být podle Soudního dvora ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že takový sdělovací prostředek, jako je vydavatelství tisku, nesmí z vlastního podnětu užít dílo chráněné autorským právem a dovolávat se přitom cíle veřejné bezpečnosti. Nelze však vyloučit, že by toto vydavatelství mohlo v některých případech přispívat k uskutečnění takového cíle tím, že by zveřejnilo fotografii hledané osoby. Je třeba vyžadovat, aby tento krok jednak souvisel s rozhodnutím přijatým nebo činností vedenou příslušnými vnitrostátními orgány, které směřují k zajištění veřejné bezpečnosti, a jednak aby byl učiněn po dohodě a v koordinaci s uvedenými orgány, aby se zamezilo riziku toho, že bude v rozporu s opatřeními přijatými těmito orgány, aniž by však byla nezbytná konkrétní, aktuální a výslovná výzva bezpečnostních orgánů ke zveřejnění fotografie pro účely pátrání.

Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že článek v tisku, v němž je citováno dílo nebo jiný předmět ochrany, není literárním dílem chráněným autorským právem.

Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být ve světle čl. 5 odst. 5 této směrnice vykládán v tom smyslu, že jeho použití je podmíněno povinností, aby byl uveden zdroj, včetně jména autora citovaného díla či jiného předmětu ochrany nebo interpretujícího výkonného umělce. Pokud však jméno

³⁴ ZIBNER, Jan. *Tvůrčí činnost autora v kontextu technologického vývoje* [online]. Brno, 2018, s. 71. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta; KRAMÁŘ, Václav. *Hudební dílo a plagát pohledem muzikologie a autorského práva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 121.

nebylo uvedeno v souladu s čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29, je třeba uvedenou povinnost považovat za splněnou, přestože je uveden jen zdroj (srov. výrok rozsudku).

S tím se pojí znak čtvrtý, a to znak samotného *autora* (*podkapitola 6.6*). *Objektivně vnímatelná podoba* pak zdůrazňuje rozdíl mezi myšlenkou a jejím vyjádřením, neboť je to až vyjádření myšlenky, kterému je poskytována ochrana.

Podle Nejvyššího soudu je tvůrčí činnost možno „charakterizovat jako činnost spočívající ve „vytvoření“ něčeho nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvor (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen“.³⁵

Jelikož je jedinečnost coby koncept typický jen pro některé právní řády, a u vybraných autorských děl je jeho naplňování veskrze problematické, autorský zákon zná kategorii „fiktivních“ děl (§ 2 odst. 2 AZ). Tuto kategorii přitom zavádí na základě harmonizace. „Fiktivními“ díly jsou „počítačový program, fotografie a výtvor vyjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem“. Namísto jedinečnosti je zde přítomen znak *původnosti*, který je v samotné jedinečnosti plně obsažen,³⁶ avšak oproti jedinečnosti představuje řádově nižší nároky na daný výtvor, když podle doktríny požaduje, aby se jednalo o autorův vlastní duševní výtvor.³⁷ S ohledem na nutnost eurokonformního výkladu vlivem harmonizace v této oblasti pak doktrína dovozuje, že daný harmonizovaný standard *původnosti* se dá aplikovat i v případě znaku *jedinečnosti*.³⁸

Původnosti, resp. *originalitě* je v rozhodnutích Soudního dvora věnováno mnoho prostoru. Např. ve vztahu *originality* k otázce **právní ochrany databází (na skutkovém základu rozpisů utkání fotbalových ligových soutěží)** se vyjádřil Soudní dvůr v rozsudku (třetího senátu) ze dne 1. března 2012 ve věci *Football Dataco Ltd a další proti Yahoo UK Limited a další* (C-604/10).

Roční rozpis utkání fotbalových ligových soutěží v Anglii a ve Skotsku se sestavují v souladu s celkově srovnatelnými pravidly a postupy. Společnosti *Football Dataco* a další tvrdily, že jsou ve vztahu k těmto rozpisům nositeli zvláštního práva podle článku 7 směrnice 96/9, autorského práva podle článku 3 této směrnice, jakož i autorského práva podle britských předpisů práva duševního vlastnictví. Společnosti *Yahoo* a další přitom zpochybňovaly právní existenci těchto práv a tvrdily, že jsou oprávněny používat tyto rozpisy v rámci svých činností, aniž jsou povinny poskytnout finanční protiplnění.

Prvoinstanční soud měl za to, že uvedené rozpisy splňují kritéria způsobilosti pro autorskoprávní ochranu podle článku 3 směrnice 96/9 z důvodu, že jejich příprava vyžaduje podstatnou míru tvůrčí činnosti. Naproti tomu jim odepřel ochranu podle ostatních dvou uplatňovaných práv.

Odvolační soud [Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)] potvrdil prvoinstanční rozsudek, pokud jde o nezpůsobilost rozpisů dotčených v původním řízení pro ochranu podle zvláštního práva na základě článku 7 směrnice 96/9. Naproti tomu si klade otázku ohledně jejich způsobilosti pro autorskoprávní ochranu podle článku 3 této směrnice a předložil Soudnímu dvoru předběžné otázky týkající se výkladu tohoto článku.

Soudní dvůr dovodil, že čl. 3 odst. 1 směrnice 96/9 musí být vykládán v tom smyslu, že na „databáze“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 této směrnice se vztahuje ochrana podle autorského práva stanovená touto

³⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 360/2015.

³⁶ Srov. ZIBNER, 2017, op. cit., s. 43.

³⁷ Srov. TELEČ; TŮMA, 2019, op. cit., s. 34 a násl.

³⁸ Obecně srov. KOUKAL, 2019, op. cit.

směrnici za podmínky, že výběr nebo uspořádání údajů v ní obsažených je originálním vyjádřením tvůrčí svobody jejího autora, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu. V důsledku toho: duševní úsilí a dovednosti vynaložené na vytvoření uvedených údajů nejsou relevantní pro určení způsobilosti uvedené databáze pro ochranu tímto právem; pro tyto účely je bezvýznamné, že výběr nebo uspořádání těchto údajů obsahuje či neobsahuje přidání podstatného významu těmto údajům, a značné pracovní úsilí a dovednosti vyžadované pro vytvoření této databáze nemohou jako takové odůvodnit takovou ochranu, pokud nevyjadřují žádnou originalitu výběru nebo uspořádání údajů, které databáze obsahuje. V projednávané věci tak přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ve světle výše uvedených závěrů ověřil, zda jsou rozpisy fotbalových utkání dotčené v původním řízení databázemi, které splňují podmínky způsobilosti pro autorskoprávní ochranu stanovené v čl. 3 odst. 1 směrnice 96/9.

Autorský zákon dále stanovuje, že se autorské právo vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav (§ 2 odst. 3 AZ).³⁹ Tyto však musejí naplňovat jednotlivé pojmové znaky, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené. Navíc existuje *dílo souborné*, kam se řadí „*sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle [§ 2 odst. 1 AZ]*“ (§ 2 odst. 5 AZ). Tvůrčí zpracování jiného díla může samo o sobě též naplnit pojmové znaky a stát se dílem, ačkoliv jak upozorňuje autorský zákon, právo autora takto zpracovávaného díla není dotčeno (§ 2 odst. 4 AZ).

Výjimky z autorskoprávní ochrany

Na druhou stranu autorský zákon též hovoří o tom, co dílem není, nebo na co se autorskoprávní ochrana nevztahuje. Autorským dílem není (pro nenaplnění pojmových znaků) zejména „*námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě*“ (§ 2 odst. 6 AZ). I při naplnění jednotlivých pojmových znaků ochrana plynoucí z autorského práva není poskytnuta úřednímu dílu (soudní rozhodnutí, veřejné listiny, rejstříky, právní předpisy, kroniky apod.) či výtvorům tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde zároveň o dílo anonymní či pseudonymní (§ 3 AZ).

Výjimka z autorskoprávní ochrany v případě úředního díla je ospravedlňována zejména důrazem na charakter veřejných prostředků, které podporují jejich vznik, vlivem čehož veřejný zájem na transparentnosti a přístupnosti převáží nad autorskoprávní ochranou.

Co se týče výtvorů tradiční lidové kultury obecně neznámého autora, takovým výtvozem se myslí folklór. Ten je z ochrany vyňat zejména s ohledem na důležitost šíření kulturních a morálních tradic, jakož i s ohledem na obohacování kulturního fondu. Vynětí z ochrany je však podmíněno neznámostí autora, proto

³⁹ V kontextu názvu a jmen postav obecně srov. ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. C. H. Beck pro praxi, 196 s.

folklor vytvořený např. „strýcem Matalíkem“⁴⁰ či vytvořený (nejen interpretovaný) Jarmilou Šulákovou tyto podmínky nenaplní.

6.6 Autor

Autorský zákon stojí na zásadě *objektivní pravdivosti autorství*, podle které je autorem a primárním vykonavatelem majetkových práv autorských ta osoba, která dílo vytvořila.⁴¹ Autorem může být jen fyzická osoba, která dílo vytvoří, resp. fyzická osoba, která dílo tvůrčím způsobem vybere nebo uspořádá, jde-li o dílo souborné (§ 5 AZ).

Problém nastává tam, kde tvůrčí činnost (která je základním pojmovým znakem) není přítomna u dané fyzické osoby, ale například u počítačového programu, skrze který „dílo“ vzniká, či je naopak přítomna u nelimitovaného počtu osob. V dnešní době existuje stále více platforem, které umožňují s využitím umělé inteligence vytvářet hodnotné výtvořiny (například [HumTap](#), [DeepBeat](#)). V návaznosti na to vzniká otázka, která je na teoretické úrovni debatovaná, na čí straně leží ona tvůrčí činnost, na základě které „dílo“ vzniklo, a kdo je tedy skutečným autorem (počítačový program, programátor, uživatel, poskytovatel datasetů užitých při tvorbě díla...)⁴² Vybrané právní řády již zavádějí speciální ustanovení pro podobné případy, která se snaží řešit otázku autorství v daných situacích.⁴³ Obdobný problém se pak pojí s potenciálním autorstvím zvířat, jak ukázal nedávný případ makaka a jeho selfie.⁴⁴

V zahraničních právních řádech je též možno autorství přiznávat právnickým osobám (např. ve Spojených státech, kde existuje doktrína *works made for hire*).⁴⁵ V kontinentální Evropě však tato koncepce s odkazem na zásadu objektivní pravdivosti autorství *neplatí*. Vklad a důležitost existence právní osoby na pozadí vzniku autorského díla jsou zhodnoceny ve speciálních režimech autorského díla ([podkapitola 6.9](#)).

Autorský zákon navíc obsahuje i zákonnou (a vyvratitelnou) domněnku autorství, podle které je autorem díla „fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v seznamu předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak“ (§ 6 AZ). Speciální režim pak mají autorské dílo anonymní a pseudonymní, a to zejména co do výkonu autorských práv (§ 7 AZ).

Spoluautoři

Autorský zákon počítá i se situací, kdy dílo vznikne společnou tvůrčí činností dvou a více autorů. Režim spoluautorského díla (§ 8 AZ), který tuto situaci zachycuje, klade na takové dílo několik požadavků. Musí se jednat o dílo, které vznikne „společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako dílo jediné“ (§ 8 odst. 1 AZ). Právo autorské v takovém případě přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně (v občanskoprávním smyslu slova, tj. že z právních jednání

⁴⁰ Srov. ORÁLKOVÁ, Lenka. Legendární strýc Matalík by oslavil 130 let. *Valašský deník* [online].

⁴¹ Srov. TELEČ; TŮMA, 2019, op. cit., s. 91 a násl.

⁴² Srov. MÝŠKA, Matěj; ZIBNER, Jan. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. 2019, č. 1, s. 1-18.

⁴³ Srov. čl. 9 odst. 3 britského zákona Copyright, Designs and Patents Act 1988, as amended, 1988 c. 48, který pojednává o výtvořech vytvořených počítačem.

⁴⁴ Srov. stanovisko Odvolacího soudu pro devátý obvod [Court of Appeals for the Ninth Circuit] ze dne 23. 4. 2018, sp. zn. No. 16-15469, D.C. No. 3:15-cv-04324-WHO. *Naruto v. David John Slater*. K případu a autorskoprávním aspektům této situace srov. HROCH, Jaroslav. Makak autorem? Autorské právo ve světle tzv. opičí selfie. *Právo21* [online].

⁴⁵ § 201 amerického zákona The Copyright Act of 1976 as amended (srov. U.S. Code § 201. Ownership of copyright. *Legal Information Institute* [online].

v souvislosti s dílem spoluautorským jsou oprávněni a povinni všichni spoluautoři společně a nerozdílně), přičemž je vedlejší, zda lze výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla odlišit, pokud ale tyto nejsou způsobilé samostatného užití (§ 8 odst. 1 AZ). V opačném případě, kdy by jednotlivé části byly schopny samostatného užití, jednalo by se o dílo souborné ([podkapitola 6.5](#)). Autorský zákon dále uvádí, že „*spoluautorem není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět*“ (§ 8 odst. 2 AZ).

Typickým **spoluautorským dílem** může být společná komentářová publikace prof. Telce a dr. Tůmy či společná rozsáhlá nástěnná malba kolektivu autorů. Naopak spoluautorským dílem nebude kupříkladu bakalářská či diplomová práce, kde vedoucího takové kvalifikační práce nelze za spoluautora považovat.

Spoluautorské dílo je ale nutno odlišit od **díla souborného**, kterým jsou typicky sborníky (například sborník příspěvků z konference Dny práva, které se obsahově liší, jsou obsahově nezávislé a jen případně spojené tématem). Stejně tak je třeba dílo spoluautorské odlišit od **díla tzv. „spojeného“**, kterým může být například hudební skladba sestávající z textu Jiřího Štaidla a hudby Karla Svobody. Text i hudba takové skladby jsou vlastními autorskými díly, které se používají ve spojení ve výsledné skladbě („spojeném“ díle).

Zvláštní režim má přitom **dílo kolektivní** coby dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití ([podkapitola 6.9](#)).

Status spoluautorského díla je objektivním stavem a stejně jako pojmové znaky autorského díla nelze vyloučit či smluvně modifikovat. To však neplatí u podílů spoluautorů na výnosech. Ty jsou sice primárně úměrné velikosti jejich tvůrčích příspěvků, popř. při jejich nerozeznatelnosti jsou stejné, ale lze je mezi spoluautory upravit (§ 8 odst. 5 AZ).

6.7 Autorská práva

Autorská práva rozlišujeme na dva charakterově spojené druhy, výlučná *osobnostní a majetková práva* (§ 10 AZ). Doktrína v této souvislosti hovoří o dualismu autorského práva.⁴⁶ Obojí práva jsou *nepřevoditelná* (na rozdíl například od Spojených států amerických)⁴⁷, *nelze se jich vzdát* (§ 11 odst. 4 a § 26 odst. 1 AZ) a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí.⁴⁸

Ke **konstitutivnímu a translativnímu převodu autorských práv** se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 31. 8. 2012 sp. zn. 30 Cdo 2228/2012.

Licenční smlouvou uzavřenou podle § 46 tehdy účinného autorského zákona [dnes je úprava licence v § 2358 a násl. občanského zákoníku] poskytl žalobce prvému žalovanému, a to ve smyslu ustanovení § 49 odst. 2 písm. b) autorského zákona, bezplatně nevýhradní licenci k programu Navigátor, která zahrnovala oprávnění dílo užit, poskytnout třetí osobě a rovněž dílo měnit a upravovat. Navigátor se pak stal podkladem pro vytvoření nového software Dynavix, který je jako zaměstnanecké dílo autorským dílem prvního žalovaného. Druhý žalovaný pak získal oprávnění k tomuto dílu smlouvou uzavřenou s prvním

⁴⁶ Srov. SRSTKA a kol., 2017, op. cit., s. 46.

⁴⁷ Srov. Copyright Ownership and Transfer. *Copyright* [online].

⁴⁸ V případě osobnostních práv je to základní předpoklad, pro majetková práva srov. § 26 odst. 1 AZ. V kontextu majetkových práv autorských to navíc neplatí pro pohledávky z takových práv vzniklé (srov. § 26 odst. 1 AZ).

žalovaným. Licenční smlouva byla smlouvou o nevýhradní licenci a žalobci nic nebránilo rovněž pokračovat v rozvoji původně vytvořeného programu.

Obecné soudy neshledaly důvod pro žalobu, kterou se žalobce domáhal toho, aby se žalovaní zdrželi šíření a obchodního odbytů, výroby, vývozu originálu nebo rozmnoženiny, a zásahů do zdrojového kódu programu Dynavix.

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce a zdůraznil, že na právním závěru obecných soudů, že jestliže žalobce poskytl na základě smlouvy ve smyslu § 46 autorského zákona bezplatně nevýhradní licenci k programu Navigátor, zahrnující i právo program měnit a upravovat, není důvod, proč by žalovaní nemohli užívat program Dynavix, který byl vyvinut na základě prvního z programů, neshledal nic nezákonného. Dále doplnil, že současný autorský zákon zachovává naukou dovozované autorskoprávní pojetí vycházející z osobnostního základu autorských práv, které nepřipouští translativní (pravý) převod autorských práv, a to ani práv majetkových. Oproti translativnímu převodu, který znamená zcizení (translaci), se v případě oprávnění k výkonu práva dílo užít jedná o zřízení (konstituování) majetkového oprávnění ve prospěch jiné osoby. Jedná se o tzv. konstitutivní (nepravý) převod, který spočívá v tom, že autor svou konstitutivní dispozicí zřizuje pro jinou osobu nové majetkové subjektivní právo, nejde tedy o převod majetku.

Osobnostní práva

Osobnostní práva smrtí autora zanikají a po jeho smrti si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu; dílo smí být navíc užito jen „*způsobem nesnižujícím hodnotu díla*“ (§ 11 odst. 4 a 5 AZ). Ochrany se přitom může domáhat i po zániku majetkových práv (i) osoba autorovi blízká, (ii) právnická osoba sdružující autory nebo (iii) příslušný kolektivní správce (§ 11 odst. 5 AZ).

Mezi osobnostní práva řadíme (§ 11 AZ):

- právo rozhodnout o zveřejnění svého díla;
- právo osobovat si autorství, včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno;
- právo na nedotknutelnost svého díla, které je spojeno se zákazem užívání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu;
- právo na autorský dohled.

Majetková práva

Majetková práva autorská jsou předmětem dědictví, vč. odúmrti (§ 26 odst. 2 AZ) a trvají po dobu autorova života a *70 let* po jeho smrti, přičemž tato doba se počítá od prvního dne kalendářního roku následujícího po „*roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání*“ (tedy smrti či prohlášení za mrtvého apod. ve smyslu občanského zákoníku⁴⁹). V případě díla spoluautorů se tato lhůta počítá od smrti spoluautora, který ostatní přežil. V případě díla audiovizuálního se doba trvání ochrany počítá od smrti posledního přeživšího z osoby režiséra, autora scénáře, autora dialogů a skladatele hudby; v případě díla hudebního s textem, kde obě díla byla vytvořena pro účely užití ve spojení (jak výše zmíněno, dílo „spojené“), od smrti posledního přeživšího z osoby autora textu a autora hudebního díla (§ 27 AZ). Dílo, u kterého již uplynula doba trvání majetkových práv autorských, pak

⁴⁹ Srov. § 26, resp. § 71 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“ či „OZ“).

označujeme jako „volné dílo“, které může každý volně užít s přihlédnutím k užívání způsobem nesnižujícím hodnotu díla (§ 28 AZ).

Zajímavý spor se stal v roce 2017 ohledně autorských práv Josefa Čapka a okamžiku jeho smrti, kdy jeho dílo bylo vydáno bez souhlasu dědiců právě v domněni, že doba ochrany autorských práv již uplynula.⁵⁰ Typickým zástupcem volného díla pak může být například Smetanova symfonická báseň *Má Vlast*.

Mezi majetková práva autorská řadíme:

- právo dílo užít (§ 12 AZ), kterým je zejména:
  - právo na rozmnožování díla (§ 13 AZ);
  - právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14 AZ);⁵¹
  - právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15 AZ);
  - právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16 AZ);
  - právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17 AZ);
  - právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18 AZ), zejména
    - právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20 AZ);
    - právo na vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21 AZ);
    - právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22 AZ);
    - právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23 AZ);
- právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (§ 24 AZ);
- právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (§ 25 AZ);
- právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 25a AZ).

Charakter odměny při opětném prodeji originálu díla uměleckého je komplikovaný. Nejvyšší soud k němu poznamenává, že neexistuje jednoznačná „odpověď na otázku, co je třeba rozumět prodejní či skutečnou prodejní cenou, z níž se vypočítá odměna autora. Autorské odměny by měly být vypočítávány jako procentní podíl z prodejní ceny, a ne jako přírážka, kterou se zvyšuje původní hodnota díla“.⁵² Je však potřeba uvědomit si, že např. „odměna dražebníka není součástí prodejní ceny, z níž se určuje odměna autora uměleckého díla“.⁵³

Udělení oprávnění k výkonu majetkových práv (zejména právo dílo užít) se standardně děje poskytnutím licence skrze licenční smlouvu ([kapitola 7](#)). Tato licence však *a priori* obsáhne jen majetková práva, kdežto nikterak neumožňuje nabyvateli zásah do práv osobnostních. K zásahu do osobnostních práv je třeba svolení autora (§ 11 odst. 3 AZ), které podle doktríny součástí licence není a pro svou povahu ani být nemůže.⁵⁴ Takové svolení je jednostranným právním jednáním a stojí

⁵⁰ Srov. SATTLER, Robert. Boj o Čapka. Nakladatelství vydalo dílo nelegálně. Selhal člověk, omlouvá se držitelé práv. *Lidové noviny* [online].

⁵¹ Rozšiřováním se dle § 14 odst. 1 AZ rozumí „zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem“. Toto právo se vyčerpává (k tomu srov. § 14 odst. 2 AZ).

⁵² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5287/2008.

⁵³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 840/2010.

⁵⁴ Srov. TELEČ; TŮMA, 2019, op. cit., s. 150.

vedle samotné licence. Podle doktríny však i když toto svolení není ve smlouvě explicitně stanoveno, lze jeho udělení dovozovat na základě standardních výkladových pravidel.⁵⁵

6.8 Výjimky a omezení autorského práva⁵⁶

Vzhledem k sociální vázanosti autorského práva (kdy nad ochranou autorského práva převáží jiné zájmy a jiná práva jako například svoboda slova, tisku apod.) a vzhledem k tomu, že ne vždy je možné autorské dílo užít na základě licenční smlouvy (ať už z důvodu nedosažitelnosti autora, či jiného důvodu), je potřeba autorské právo limitovat. Za tím účelem existuje systém výjimek a omezení autorského práva, na základě kterých lze dílo užít *bez takové smluvní licence*. Systém výjimek a omezení autorského práva je na poli Evropské unie limitován příslušnou směrnicí (čl. 5 směrnice InfoSoc), která obsahuje taxativní výčet těchto výjimek a omezení. Individuální systém se pak na národní úrovni liší dle míry harmonizace.

Např. v České republice byla výjimka v podobě licence pro karikaturu a parodii (§ 38g AZ) zakotvena až v roce 2017 zákonem č. 102/2017 Sb. V roce 2019 pak na základě Marrákešské smlouvy⁵⁷ přibyla například licence pro určitá užití díla ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení (§ 39a AZ).

K otázce toho, jaké **výjimky jednotlivé členské státy mohou mít, resp. jestli mohou mít upravené výjimky a omezení nad rámec stanovené směrnicí**, se vyjádřil Soudní dvůr v rozsudku (velkého senátu) ze dne 29. července 2019 ve věci Spiegel Online GmbH proti Volker Beck (C-516/17).

Volker Beck (dále jen „odpůrce“) byl zvoleným zástupcem v Bundestagu (spolkový sněm, dolní komora parlamentu, Německo) v letech 1994 až 2017. Byl rovněž autorem článku, který se týkal citlivých a kontroverzních otázek souvisejících s politikou v oblasti trestního práva. Tento článek byl zveřejněn v roce 1988 v rámci sborníku textů. V rámci zveřejnění vydavatel změnil název rukopisu a byla zkrácena jedna jeho věta. Odpůrce podal vydavateli stížnost a bezúspěšně po něm požadoval, aby to uvedl v poznámce vydavatele při zveřejňování sborníku. Přínejmenším od roku 1993 se odpůrce zcela distancoval od obsahu tohoto článku.

V roce 2013 byl rukopis dotčeného článku nalezen v archivu a byl předložen odpůrci, který byl v té době kandidátem v parlamentních volbách, které se měly konat o několik dní později. Odpůrce předložil dokument několika redakcím novin jako důkaz skutečnosti, že jeho rukopis byl v článku zveřejněném ve sborníku pozměněn. Naopak nedal souhlas se zveřejněním svých textů prostřednictvím sdělovacích prostředků. Nicméně sám zveřejnil dvě verze článku na své vlastní internetové stránce, přičemž na každé straně uvedl následující prohlášení: „Distancuji se od tohoto článku. Volker Beck“. Na stránkách článku zveřejněného ve sborníku bylo uvedeno mimo jiné následující prohlášení: „[Zveřejnění] tohoto textu nemá svolení autora a vydavatelem byl svévolně změněn při editaci a úpravě nadpisu a částí obsahu textu.“

Společnost Spiegel Online GmbH (dále jen „navrhovatelka“), provozovala na internetu zpravodajský portál Spiegel Online. Dne 20. září 2013 zveřejnila článek, v němž bylo uvedeno, že odpůrce po řadu let klamal veřejnost z toho důvodu, že zásadní obsah jeho rukopisu nebyl ve vydání z roku 1988 pozměněn. Vedle

⁵⁵ Srov. TELEC; TŮMA, 2019, op. cit., s. 557.

⁵⁶ Obecně srov. PRCHAL, Petr. *Limity autorskopravní ochrany*. Teoretik. Praha: Leges, 2016, s. 136 a násl.

⁵⁷ Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k vydaným dílům zrakově postiženým či osobám jinak zdravotně omezeným při čtení tištěných materiálů přijatá dne 28. 6. 2013.

tohoto článku navrhovatelky byly původní verze rukopisu a příspěvku odpůrce zveřejněného ve sborníku k dispozici ke stažení prostřednictvím hypertextových odkazů.

Odpůrce napadl zpřístupnění úplného znění svého článku na internetové stránce navrhovatelky, což považoval za porušení svého autorského práva.

Předmětem řízení u Soudního dvora bylo mj. posouzení předběžné otázky ve znění: „Ponechávají ustanovení unijního práva, jež se týkají výjimek nebo omezení [autorských práv] v souladu s čl. 5 odst. 3 směrnice 2001/29, prostor pro uvážení při jejich provedení do vnitrostátního práva?“

Soudní dvůr dospěl k závěru, že ustanovení čl. 5 odst. 3 písm. c) druhého případu a písm. d) směrnice 2001/29/ES musí být vykládána v tom smyslu, že nepředstavují opatření úplné harmonizace rozsahu výjimek či omezení, které jsou v nich obsaženy. Svoboda informací a svoboda tisku zakotvené v článku 11 Listiny základních práv Evropské unie nemohou nad rámec výjimek a omezení stanovených v čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice 2001/29 odůvodnit žádnou jinou výjimku z výlučného práva autora na rozmnožování, jehož se týká čl. 2 písm. a) této směrnice, a z výlučného práva autora na sdělování veřejnosti, jehož se týká čl. 3 odst. 1 této směrnice. Vnitrostátní soud musí v rámci poměrování, které provádí s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu mezi výlučnými právy autora uvedenými v čl. 2 písm. a) a v čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 na jedné straně a právy uživatelů předmětů ochrany, jichž se týkají ustanovení o výjimce obsažená v čl. 5 odst. 3 písm. c) druhém případě a písm. d) této směrnice, na straně druhé, vycházet z výkladu těchto ustanovení, který respektuje jejich znění a zachovává jejich užitečný účinek a zároveň je v úplném souladu se základními právy zaručenými Listinou základních práv Evropské unie. Článek 5 odst. 3 písm. c) druhý případ směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu ustanovení, které omezuje uplatnění výjimky nebo omezení podle tohoto ustanovení na případy, kdy není prakticky možné předběžně požádat o svolení k užití chráněného díla za účelem zpravodajství týkajícího se aktuálních událostí (srov. výroky rozsudku).

Výjimkám a omezením je společný tzv. třístupňový test, podle kterého lze výjimky a omezení práva autorského uplatnit „(i) pouze ve zvláštních případech stanovených zákonem a (ii) pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a (iii) ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.“ (§ 29 odst. 1 AZ).⁵⁸ I když jednotlivé výjimky a omezení obsahují své definiční znaky, tento test s kumulativními podmínkami vytváří generální klauzuli. Jedná se přitom o základní podmínku dovolenosti aplikace jednotlivých výjimek a omezení převzatou z mezinárodního práva autorského.⁵⁹

Systém výjimek a omezení se přitom dělí na (i) volné užití a (ii) zákonné licence. Nutno nicméně upozornit, že daná terminologie není v právním řádu používána konzistentně; lze proto uzavřít, že souhrnně se jedná o tituly k bezsmluvnímu užití díla.

Aplikaci **třístupňového testu** použil Soudní dvůr např. v rozsudku (velkého senátu) ze dne 4. října 2011 ve spojených věcech Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA proti QC Leisure, David Richardson, AV Station plc, Malcolm Chamberlain, Michael Madden, SR Leisure Ltd,

⁵⁸ Mezi odbornou veřejností panují dohady o tom, zda tento test vykládat restriktivně, nebo naopak extenzivně. Ač například Soudní dvůr zastává restriktivní výklad [srov. rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 10. dubna 2014 ve věci *ACI Adam BV a další proti Stichting de ThuisKopie a Stichting Onderhandeligen ThuisKopie vergoeding* (C-435/12); rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 12. listopadu 2015 ve věci *Hewlett-Packard Belgium SPRL proti Reprobel SCRL* (C-572/13)], někteří autoři se kloní k výkladu extenzivnímu (srov. SENFTLEBEN, Martin. The International Three-Step Test: A Model Provision for EC Fair Use Legislation. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law*. 2010, roč. 1, č. 2, s. 67 a násl.). V kontextu jednotlivých výjimek a omezení však Soudní dvůr též postupně přechází z restriktivního výkladu spíše k výkladu extenzivnímu.

⁵⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3056/2012; obecně srov. GERVAIS, 2015, op. cit., s. 167 a násl.

Philip George Charles Houghton, Derek Owen (C-403/08) a Karen Murphy v. Media Protection Services Ltd (C-429/08).

V dané věci šlo o to, zda rozmnoženiny, které se vytvářejí v přijímacích dekodérech a na televizních obrazovkách, splňují podmínky, tak aby se uplatnila výjimka podle čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/29/ES. Soudní dvůr dovodil, že rozmnoženiny vznikající v dekodérech a na televizních obrazovkách splňují definici technické rozmnoženiny. K tomu Soudní dvůr dodává, že cílem čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/29/ES je zabezpečit vývoj a fungování nových technologií. V případě, že by tyto úkony nebyly považovány za úkony splňující podmínky stanovené v čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/29/ES, by totiž bez povolení majitelů autorských práv bylo všem divákům používajícím moderní přístroje, jež ke svému fungování vyžadují uvedené úkony rozmnožování, znemožněno přijímat vysílání obsahující díla vysílaná rozhlasem či televizí. To by ztížilo, či dokonce paralyzovalo efektivní šíření a užitečný přínos nových technologií v rozporu s vůlí unijního zákonodárce vyjádřenou v třicátém prvním bodě odůvodnění směrnice o autorském právu. S ohledem na výše uvedené je třeba dospět k závěru, že takové úkony rozmnožování, jako jsou úkony dotčené ve věci v původním řízení, splňují všech pět podmínek stanovených v čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/29/ES (srov. body 179 a 180 rozsudku).

Bylo však nutné též zvážit, zda jsou splněny podmínky čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29/ES, tzv. třístupňového testu. Soudní dvůr konstatoval, že v daném případě byly podmínky splněny, jelikož je nesporné, že dotčené úkony rozmnožování splňují první, druhou i třetí podmínku stanovenou v čl. 5 odst. 1 2001/29/ES, jelikož jsou dočasné, krátkodobé a jsou nedílnou součástí technologického procesu, který probíhá prostřednictvím satelitního dekodéru a televizního přijímače a jehož účelem je umožnit příjem pořadů vysílaných televizí. Pokud jde o čtvrtou podmínku, je třeba předeslat, že účelem dotčených úkonů rozmnožování není umožnit přenos v rámci sítě mezi třetími stranami uskutečněný zprostředkovatelem. Musí proto být alternativně přezkoumáno, zda jejich výhradním účelem je oprávněné užití díla nebo jiného předmětu ochrany. V této souvislosti je třeba uvést, jak vyplývá z třicátého třetího bodu odůvodnění směrnice o autorském právu, že užívání se považuje za oprávněné, pokud je k němu dotčným nositelem práva uděleno svolení nebo pokud není omezeno příslušnou právní úpravou. Vzhledem k tomu, že ve věci v původním řízení neudělili majitelé autorských práv svolení k předmětnému užívání děl, je třeba posoudit, zda je účelem dotčených úkonů umožnit užívání děl, které není omezeno příslušnou právní úpravou. V tomto ohledu je nesporné, že krátce trvající úkony rozmnožování umožňují správné fungování satelitního dekodéru a televizní obrazovky. Z pohledu diváků umožňují příjem vysílání obsahujícího chráněná díla. Samotné přijímání tohoto vysílání, totiž jeho zachycení a zhlédnutí v soukromém kruhu, přitom nepředstavuje úkon omezený unijní právní úpravou ani právní úpravou Spojeného království. Za těchto okolností je třeba konstatovat, že výhradním účelem uvedených úkonů rozmnožování je umožnit „oprávněné užití“ děl ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. b) směrnice 2001/29/ES. Takové úkony rozmnožování, jako jsou úkony dotčené ve věci v původním řízení, proto splňují čtvrtou podmínku stanovenou tímto ustanovením. Pokud jde konečně o pátou podmínku tam stanovenou, je třeba podotknout, že tyto úkony rozmnožování, k nimž dochází v rámci technologického procesu, umožňují přístup k chráněným dílům. Jelikož mají tato díla určitou hospodářskou hodnotu, má nevyhnutelně i přístup k nim hospodářský význam (srov. body 163 až 179 rozsudku).

Na uvedený třístupňový test pak bylo odkázáno též např. v rozsudku Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. července 2019 ve věci Pelham GmbH, Moses Pelham, Martin Haas proti Ralf Hütter, Florian Schneider-Esleben (C-476/17).

V dané věci šlo o užití přibližně dvouvteřinové rytmické sekvence vyňaté ze zvukového záznamu hudební skupiny Kraftwerk, jejímiž členy jsou R. Hütter a další, v rámci záznamu hudební skladby „Nur mir“, kterou složili M. Pelham a M. Haas a kterou vyrobila společnost Pelham.

Soudní dvůr mj. i na základě aplikace třístupňového testu dospěl k závěru, že článek 2 písm. c) směrnice 2001/29 musí být s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie vykládán v tom smyslu, že

výrobce zvukových záznamů se na základě svého výlučného práva udělit svolení nebo zakázat rozmnožování svého zvukového záznamu může bránit tomu, aby třetí osoba použila byť jen velmi krátký zvukový vzorek z jeho zvukového záznamu a začlenila ho do jiného zvukového záznamu, ledaže je do něj tento vzorek začleněn v pozměněné a při poslechu nerozpoznatelné podobě. Článek 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115/ES pak musí být vykládán v tom smyslu, že zvukový záznam, který obsahuje hudební vzorky, které byly přeneseny z jiného zvukového záznamu, nepředstavuje „rozmnoženinu“ tohoto jiného zvukového záznamu ve smyslu tohoto ustanovení, jelikož nepřebírá celý tento zvukový záznam nebo jeho podstatnou část. členský stát nemůže ve svém vnitrostátním právu upravit žádnou jinou výjimku nebo omezení práva výrobce zvukových záznamů podle čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29, než které jsou stanoveny v článku 5 této směrnice. Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že pod výraz „citát [citace]“ uvedený v tomto ustanovení nespadá situace, kdy dílo, které je předmětem dotčené citace, nelze rozeznat (srov. výroky rozsudku).

Volné užití

Volné užití je užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby, které je limitováno nedosahováním „přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu“, ať už zhotovováním záznamu, rozmnoženiny nebo napodobeniny díla (§ 30 odst. 1 a 2 AZ). Užití počítačového programu či databáze, byť pro osobní potřebu, ale podléhá výjimce z výjimky, a v režimu volného užití je nenalezneme (§ 30 odst. 3 AZ). Důležité je též odlišovat volné užití díla a užití volného díla ([podkapitola 6.7](#)).

Zákonné licence

Mezi zákonné licence patří:

- rozmnožování na papír nebo podobný podklad (§ 30a AZ);
- předvedení nebo oprava přístroje (§ 30b AZ);
- citační výjimka v rozsahu
  - „malé“ citace limitované výňatky ze zveřejněných děl a odůvodněnou mírou (§ 31 odst. 1 písm. a) AZ);
  - „velké“ citace limitované výňatky či drobnými celými díly a účelem kritiky nebo recenze, vědecké nebo odborné tvorby, souladem s poctivými zvyklostmi a rozsahem vyžadovaným konkrétním účelem (§ 31 odst. 1 písm. b) AZ);
  - „vědecké“ citace limitované prováděním pro ilustrační účel při vyučování nebo vědeckém výzkumu, neziskovostí a sledovaným účelem (§ 31 odst. 1 písm. c) AZ); přičemž je vždy, pokud možno, uvádět jméno autora, název díla a pramen (§ 31 AZ);

Na národní úrovni existují citační normy bibliografických údajů (srov. citační norma ČSN ISO 690:2011), soudních rozhodnutí (v doméně jednotlivých soudů) i právních předpisů (legislativní pravidla vlády), které upravují bližší podmínky citování zejména co do rozsahu uváděných údajů. V návaznosti na to instituce jako Masarykova univerzita používají interní předpisy, které zákonnou úpravu, jakož i citační ISO normu provádějí (například na Právnické fakultě je to směrnice děkana č. 4/2013, o citacích dokumentů užívaných v pracích podávaných na Právnické fakultě Masarykovy univerzity). Naplnění formálních podmínek těchto citačních norem ale není autorskoprávně relevantní – AZ požaduje jen údaje stanovené v § 31 odst. 1 AZ. I tak nicméně není vyloučen postih disciplinární dle disciplinárních řádů jednotlivých institucí, ve kterých se apeluje zejména na předkládání původních výsledků.

- výjimka propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje (§ 32 AZ);

- užití díla umístěného na veřejném prostranství (§ 33 AZ);

Městský soud v Praze navíc příkladmo uvádí, že „bezüplatná zákonná licence k využití kresby zachycující podobu architektonického autorského díla (budova mlýna umístěná na veřejném prostranství), která je upravena v § 33 odst. 1 [AZ], není podmíněna existencí nájemního vztahu k dané budově, s nájmem vůbec nesouvisí, a proto skončení nájmu mlýna nemá za následek zánik práva dosavadního nájemce nadále užívat k označování svých výrobků nezapsané označení obsahující mj. kresbu předmětného mlýna“.⁶⁰

- úřední a zpravodajská licence (§ 34 AZ);
- užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních akcí pořádaných orgány veřejné správy, v rámci školních představení a užití díla školního (*podkapitola 6.9*) (§ 35 AZ);
- omezení práva autorského k dílu soubornému (§ 36 AZ);
- knihovní licence (§ 37 AZ) ve spojení s licencí pro určitá užití osiřelého díla (§ 37a AZ), které se soustředí na knihovny, archivy, muzea, galerie, školy, vysoké školy a jiná nevýdělečná školská a vzdělávací zařízení při zhotovování rozmnoženin pro archivní a konzervační potřeby, digitální obnovy či zpřístupňování a půjčování děl;
- užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavením (§ 38 AZ);
- licence pro dočasné rozmnoženiny (§ 38a AZ);
- licence pro fotografickou podobiznu (§ 38b AZ);

Zajímavostí může být spor Bruno Marse s fotografkou ohledně užití své podobizny, jelikož v příslušné jurisdikci neexistuje výjimka ve formě licence pro fotografickou podobiznu.⁶¹

- nepodstatné vedlejší užití díla (§ 38c AZ);
- licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým (§ 38d AZ);
- licence pro sociální zařízení (§ 38e AZ);
- licence pro společné domovní antény (§ 38f AZ);
- licence pro karikaturu a parodii (§ 38g AZ);⁶²
- licence pro osoby se zdravotním postižením (§ 39 AZ);
- licence pro určitá užití díla ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení (§ 39a AZ).

Další, v autorském zákoně prozatím neupravenou výjimkou je výjimka pro vytěžování textů a dat výzkumnými organizacemi a institucemi kulturního dědictví dle čl. 3 a násl. směrnice 2019/790 či užití děl a jiných předmětů ochrany při digitálních a přeshraničních výukových činnostech dle čl. 5 této směrnice.

6.9 Zvláštní režimy děl

Jelikož je potřeba reflektovat investici, kterou do vzniku daného autorského díla může učinit právnická osoba, popř. jiné subjekty, stejně jako je potřeba upravit režim díla, které vznikne speciálně na objednávku v rámci smlouvy o dílo (§ 2586 a násl., resp. § 2631 a násl. OZ), obsahuje autorský

⁶⁰ Srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 2. 2014, č.j. 9 A 105/2010-119.

⁶¹ Srov. HILLEN, Brittany. Photographer sues Bruno Mars for posting childhood photo of himself on Instagram. *Digital Photography Preview* [online].

⁶² Obecně k ochraně humoru srov. ŠALOMOUN, Michal. *Právní aspekty humoru*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 193 s.

zákon systém „kvazilicenčních“ omezení v podobě zvláštních režimů děl,⁶³ mezi kterými nalezneme režim:

- zaměstnaneckého díla (§ 58 AZ);
- kolektivního díla (§ 59 AZ);
- školního díla (§ 60 AZ);
- díla na objednávku a díla soutěžního (§ 61 AZ).

Tyto zvláštní režimy děl přitom upravují výkon práv k danému dílu (dílo zaměstnanecké), popř. umožňují užití díla v souladu s účelem smlouvy (dílo vytvořené na objednávku) nebo jsou založené na existující kontraktační povinnosti (školní dílo).

Zaměstnanecké dílo

Zaměstnanecké dílo je (pokud není sjednáno jinak) dílo, které „autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního (tedy vztahu založeného pracovní smlouvou, dohodou o provedení práce či dohodou o pracovní činnosti ve smyslu pracovněprávních předpisů) nebo služebního vztahu,“ a ke kterému zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva (§ 58 odst. 1 AZ). Jedná se zde o legální cesi. Ač autorský zákon hovoří o výkonu pouze majetkových práv, je nutno uvědomit si, že majetková práva jsou neodmyslitelně spojená s právy osobnostními, která jsou výkonem majetkových práv dotčena (*kapitola 1*); v řadě případů na maximum tak, že autorovi zbývá jen tzv. „holé autorství“.⁶⁴ To proto, že se má za to, že autor dává zaměstnavateli souhlas „ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jakož i k tomu, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem“ (§ 58 odst. 4 AZ) a „svolení k dokončení svého nehotového zaměstnaneckého díla pro případ, že jeho právní vztah k zaměstnavateli skončí dříve, než dílo dokončí, jakož i pro případ, že budou existovat důvodné obavy, že zaměstnanec dílo nedokončí řádně nebo včas v souladu s potřebami zaměstnavatele“ (§ 58 odst. 5 AZ).

Pokud zaměstnavatel nevykonává majetková práva vůbec či je vykonává nedostatečně, má autor právo na poskytnutí licence k dílu (§ 58 odst. 3 AZ). Stejně tak má autor právo „na přiměřenou dodatečnou odměnu, jestliže se mzda nebo jiná odměna vyplacená autorovi zaměstnavatelem dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení takového zisku“ (§ 58 odst. 6 AZ). Obdobně se navíc bude postupovat v případě licence dle § 2374 OZ, kde platí, že pokud není odměna za poskytnutí licence ujednána v závislosti na výnosech z využití licence a pokud je tak nízká, že „je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu předmětu licence pro dosažení takového zisku“, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu (§ 2374 odst. 1 OZ). Tohoto práva se navíc autor nemůže vzdát.

V případě počítačových programů, databází (*podkapitola 6.11*) a kartografických děl pak platí, že pokud nejsou kolektivními díly, považují se za zaměstnanecká díla, i když budou vytvořena na objednávku ve smyslu § 61 AZ (§ 58 odst. 7 AZ). Výhodou je skrze tento „oslí můstek“ zejména možnost sjednat si právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, jelikož v případě těchto fiktivních zaměstnaneckých děl se § 58 odst. 6 AZ primárně nepoužije.

⁶³ TELEC; TŮMA, 2019, op. cit., s. 649 a násl.

⁶⁴ Srov. TELEC; TŮMA, 2019, op. cit., s. 651.

Režim zaměstnaneckého díla nepřestává platit při skončení pracovně-právního vztahu (§ 58 odst. 8 AZ).

Kolektivní dílo

Kolektivním dílem je (při kumulativním naplnění podmínek) „*dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití*“ (§ 59 odst. 1 AZ).

Na rozdíl od zaměstnaneckého díla je uvedení díla pod jménem dané osoby podmínkou pro vznik režimu kolektivního díla. Co do podnětu, musí se přitom jednat o právně relevantní podnět, nikoli pouze o prostý nápad, ideu, impulz či iniciativu.

K vymezení kolektivního díla podle autorského zákona a k otázce autora jako slabší smluvní strany se vyjádřil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 11. 2012 sp. zn. 30 Cdo 725/2012.

Pro zadavatele – Krajský soud v Brně – byla bez smluvního podkladu v březnu 2005 vypracována objemová studie týkající se vybudování justičního areálu na nábřeží řeky Svratky v Brně. Ve vztazích týkajících se studie i ve vztazích tomu předcházejících, byla se zadavatelem výhradně žalující firma – PROJECT building s.r.o. (nikoliv členové autorského kolektivu), žalobce na veřejnosti jednal svým jménem, žalobce dal podnět ke zhotovení architektonického díla, vedl autory při vytváření díla a studie byla zveřejněna pod jménem žalobce. Podstatou sporu bylo, jestli předmětná studie měla charakter autorského díla ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 autorského zákona a jestli byla kolektivním dílem ve smyslu § 59 odst. 1 autorského zákona.

Nejvyšší soud v odůvodnění rozsudku vymezil kolektivní dílo tak, že kolektivní dílo musí být vytvářeno na základě podnětu fyzické či právnické osoby. Musí se jednat o právně relevantní podnět, nikoli pouze o prostý nápad, ideu, impulz či iniciativu. Vedením při vytváření díla je nutné rozumět konstantní dozor výkonu tvořivé činnosti a její řízení spočívající zejména v udávání celkové koncepce a obsahového, funkčního či hospodářského charakteru díla a jeho konečného vzhledu. Na rozdíl od děl zaměstnaneckých je uvedení díla pod jménem fyzické nebo právnické osoby podmínkou pro vznik režimu kolektivního díla. V opačném případě se nejedná o dílo kolektivní. Objednávka, jako právně relevantní podnět investora, musí směřovat k vytvoření příspěvku kolektivního díla. Předmětem smlouvy o dílo musí být vytvoření takového příspěvku, nikoli vytvoření prostého díla na objednávku. Rozhodný je zde účel takové smlouvy, který musí být zjišťován dle konkrétních okolností případu. Je tomu tak i proto, že uplatnění režimu kolektivního díla znamená zásadní zásah do majetkových zájmů autora. Současně je třeba vzít zřetel i na zásadu, že u kolektivního díla příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.

Nejvyšší soud doplnil, že zde je třeba uvážit, že Česká republika přistoupila k takovému způsobu ochrany hospodářsky slabší strany, který odpovídá obecné soukromoprávní zásadě svobodné vůle. Za slabší stranu přitom zákon považuje autora. Zvláštní legální ochrana autora je v tomto smyslu projevena v závazkovém právu. Autorský zákon spočívá jednak na obecných zásadách soukromého práva, které jsou legislativně vyjádřeny zejména v občanském zákoníku, jednak na určitých zásadách zvláštních. Ty jsou typické právě pro právo autorské a práva související. Společně se zvláštním předmětem a s funkčním zaměřením charakterizují a systematicky profilují toto odvětví platného právního řádu. Jiná právní odvětví

nejsou na těchto zvláštních zásadách vybudována. Důležitou zásadou, na které spočívá autorský zákon, je zásada pravdivosti autorství.

Výhodou je, že tato díla se považují za díla zaměstnanecká, i pokud jsou vytvářena na objednávku (§ 59 odst. 2 AZ), a tedy aplikují se na ně ustanovení tohoto zvláštního režimu. Dílo audiovizuální však není pro svou specifickou povahu (*podkapitola 6.11*) dílem kolektivním (§ 59 odst. 3 AZ).

Školní dílo

Školní dílo je „dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení“ (§ 35 odst. 3 AZ). V návaznosti na tuto definici obsaženou v zákonné licenci pro užití školního díla pak má škola nebo školské či vzdělávací zařízení právo na poskytnutí licence, kdy může nechat dokonce autorův souhlas (pokud jej odmítá udělit bez závažného důvodu) nahradit soudem (§ 60 odst. 1 AZ). Autor školního díla je omezen i v nakládání s dílem, neboť může dílo užít či k němu poskytnout licenci, jen „není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení“ (§ 60 odst. 2 AZ). Na druhou stranu škola, školské či vzdělávací zařízení mají nárok na přiměřené přispění na úhradu nákladů, které vynakládaly nad rámec běžných nákladů „a to podle okolností až do jejich skutečné výše“ (ať už v podobě materiálního, vědeckého, personálního, či nehmotného zázemí).

Zákonné omezení v souvislosti s užitím školního díla lze nalézt i v § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, které se věnuje zveřejňování závěrečných prací.

K otázce kvazilicenčního omezení autorského práva, jehož účelem je vysokou školou nevýdělečné zveřejnění disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, se vyjádřil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 10. 2015 sp. zn. 30 Cdo 2864/2015.

V projednávané věci šlo o to, že se žalobce domáhal po Masarykově univerzitě, aby jí bylo uloženo odstranit závadný stav, a to znepřístupněním disertační práce žalobce s názvem „Důsledky vad právních úkonů na soukromoprávní vztahy“.

Prvostupňový soud žalobě nevyhověl. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil a Masarykově univerzitě určil povinnost odstranit závadný stav tak, aby byly znepřístupněny obě verze disertační práce žalobce. Své rozhodnutí odůvodnil tak, že disertační práce žalobce je školním dílem podle autorského zákona, které může škola v souladu s § 35 odst. 3 tohoto zákona užít pouze ke své vnitřní potřebě, přičemž tak může učinit prostřednictvím vnitřní sítě elektronických komunikací (intranet). Masarykova univerzita ale práci žalobce zveřejnila prostřednictvím elektronické sítě internet skutečně přístupné komukoliv, čímž porušila jeho autorská práva.

Nejvyšší soud ale tento rozsudek odvolacího soudu zrušil, přičemž zdůraznil, že ustanovení § 47b zákona o vysokých školách konstruuje kvazilicenční omezení autorského práva, jehož účelem je vysokou školou nevýdělečné zveřejnění disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, tj. zveřejnění díla [§ 4 odst. 1 autorského zákona], které přesahuje užití školního díla pro vnitřní potřebu školy ve smyslu § 35 odst. 3 autorského zákona. I v tomto případě zákonného omezení

autorského práva však platí restriktivní výklad, který musí být v souladu s tříkrokovým testem, který je výslovně vyjádřen v § 29 odst. 1 autorského zákona.

Dílo vytvořené na objednávku a soutěžní dílo

Dílo vytvořené na objednávku představuje dílo vytvořené na základě smlouvy o dílo, jejíž úpravu nalezneme v občanském zákoníku (§ 2586 a násl., resp. § 2631 a násl. OZ pro dílo s nehmotným výsledkem). Přitom autorský zákon nastavuje takový režim, podle kterého platí, že „*autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak*“ (§ 61 odst. 1 AZ). Ačkoliv se v praxi jedná o dva smluvní typy (smlouva o dílo / licenční smlouva) s vlastní právní úpravou a specifickými znaky, standardně se ustanovení obou těchto typů nacházejí v jednom dokumentu a tvoří jeden funkční celek. Smluvní strany navíc v této komplexní smlouvě zejména specifikují právě účel vytváření díla, aby se do budoucna eliminovaly veškeré výkladové problémy.

Problematická situace může v našich podmínkách nastat například při využívání služeb ghostwritingu, tj. objednání vytvoření díla u další osoby a zároveň vydání tohoto díla pod vlastním jménem (při kterém nemůže docházet k alokaci autorství).

Nad rámec takového účelu je k užití díla potřeba náležitá licence. Obdobně se režim uplatní v případě díla vytvořeného autorem jako soutěžícím ve veřejné soutěži dle § 1772 a násl. OZ (soutěžní dílo).

Nejvyšší soud v tomto kontextu upozorňuje na rozdíl mezi smlouvou o dílo a smlouvou o šíření díla, kterou „uděluje autor právnické nebo fyzické osobě za odměnu svolení šířit své dílo“ a která „musí stanovit způsob a rozsah šíření díla, čas, kdy se tak stane, autorskou odměnu, součinnost autora, dobu, na kterou je smlouva sjednána a závazek uživatele, že šíření díla provede na svůj účet“.⁶⁵

6.10 Práva související s právem autorským

Autorské právo není jediným právem, které je v autorském zákoně upraveno. Vedle práva autora k jeho autorskému dílu nalezneme v autorském zákoně i práva související s právem autorským, a právo pořizovatele k jím pořízené databázi ([podkapitola 6.11](#)). U jednotlivých práv se subsidiárně použijí ustanovení ohledně práv autora (hlava I AZ) v daném rozsahu vždy specifikovaném u daného práva.⁶⁶

Práva související s právem autorským obsahují:

- práva výkonného umělce k uměleckému výkonu (§ 67 a násl. AZ);
- právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu (§ 75 a násl. AZ);
- právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu (§ 79 a násl. AZ);
- právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání (§ 83 a násl. AZ);
- právo nakladatele (§ 87 AZ);
- právo prvního zveřejnitelce (§ 87a AZ).

⁶⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 251/2006.

⁶⁶ Pro použití hlavy I v případě práva výkonného umělce k uměleckému výkonu srov. § 74 AZ; pro použití hlavy I v případě práva výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu srov. § 78 AZ; pro použití hlavy I v případě práva výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu srov. § 82 AZ; pro použití hlavy I v případě práva rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání srov. § 86 AZ.

Směrnice 2019/790 přitom zavedla i nové speciální právo vydavatele tiskových publikací coby právo související s právem autorským, a to v čl. 15 směrnice 2019/790. Toto právo není v AZ prozatím zakotveno.

Jednotlivá práva související s právem autorským se liší od práva autora,⁶⁷ ačkoliv jsou do jisté míry právě na tomto právu závislá. Odlišností jsou zejména možnosti převoditelnosti a doba trvání ochrany. *Právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání* trvá 50 let, ačkoliv se doba trvání ochrany počítá od okamžiku prvního vysílání (§ 85 AZ). V případě *práva výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu* je doba trvání ochrany též 50 let, nicméně v základu od pořízení zvukově obrazového záznamu. Je-li však v této době zvukově obrazový záznam zveřejněn, zaniká právo výrobce až za 50 let od takového zveřejnění (§ 81 AZ). Doba trvání ochrany v případě práva výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu trvá 50 let od pořízení zvukového záznamu s jistými specifiky (§ 77 AZ). *Právo prvního zveřejnitel* je převoditelné a trvá 25 let od zveřejnění díla (§ 87a odst. 2 AZ). *Právo nakladatele* trvá 50 let od vydání díla a je též převoditelné (§ 87 odst. 2 a 3 AZ).

Práva výkonného umělce k uměleckému výkonu

Specifické postavení mezi těmito právy zauímají *výkonní umělci*, tedy ti, kteří vytvářejí umělecký výkon (§ 67 odst. 2 AZ), a jejich práva k uměleckému výkonu. Uměleckým výkonem je přitom „*výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvoř tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo*“ (§ 67 odst. 1 AZ). Z uvedeného je vedle výjimky provádění díla v případě artisty patrný zejména rozsah subjektů, které lze nazývat výkonným umělcem.

Nutno upozornit na osobu režiséra, kterým se myslí pouze režisér dramatických děl, nikoliv režisér děl audiovizuálních ([podkapitola 6.11](#)). Postavení režiséra divadelní hry coby výkonného umělce je velice problematické, neboť nutně nereflektuje činnost takové osoby, která při tvorbě výsledného divadelního díla hraje jednak nepostradatelnou složku, jednak vnáší do výsledku nové prvky skrze řadu aspektů, jakými jsou například scénická či hudební úprava, koordinace herců apod. Vlivem toho by měla být taková osoba spíše v postavení autora než výkonného umělce. Navíc mezinárodní autorskopravní úprava (Bernská úmluva), jakož ani kupříkladu úprava sousedního Slovenska tohoto režiséra za výkonného umělce nepovažují.

Zákon výkonným umělcům přiznává též osobnostní a majetková práva (§ 69 AZ). Jejich rozsah se ale od práva autora liší, např. dobou trvání majetkových práv výkonného umělce, která je v základu 50 let od vytvoření výkonu (§ 71 a 72 AZ). Vedle společného zástupce výkonných umělců, který má při provádění téhož díla více výkonnými umělci, jako jsou členové orchestru, sboru, tanečního souboru nebo jiného uměleckého tělesa, zjednodušit jejich vystupování v právních vztazích (§ 68 odst. 1 AZ), pak autorský zákon upravuje též úplatnou zákonnou licenci (§ 72 AZ), možnost odstoupení od smlouvy pro nečinnost výrobce (§ 72a AZ) či opatření k vyvážení smluvních vztahů (§ 72b AZ).

Práva související s právem autorských můžeme ilustrovat na příkladu záznamu koncertu Karla Gotta z roku 2012 vysílaného na TV Barrandov. Karel Gott je v tomto případě výkonný umělec, když vystupuje se svými

⁶⁷ Srov. SRSTKA a kol., 2017, op. cit., s. 59 a násl.

hity (ty jsou „spojenými“ díly hudebního skladatele a textaře). TV Barrandov je v této situaci jak výrobcem zvukově obrazového záznamu, tak i televizním vysílatelem s příslušnými právy.

6.11 Databáze, počítačový program a dílo audiovizuální

Zvláštní postavení mezi autorskými díly pro svůj charakter a potenciál zaujímají *databáze, počítačový program a dílo audiovizuální*. V rozsahu databáze a počítačového programu se jedná o duševní vlastnictví, které je harmonizováno na unijní úrovni (*podkapitola 6.4*).

Databáze

I při nenaplnění pojmových znaků dle § 2 odst. 2 AZ existuje pro databáze speciální ochrana, ochrana *sui generis*, kterou autorský zákon označuje jako *zvláštní právo pořizovatele databáze* (§ 88 a násl. AZ). Autorskoprávní ochrana databáze dle § 2 odst. 2 AZ přitom slouží k ochraně struktury, způsobu výběru nebo uspořádání (kde databáze požívá ochrany jako dílo souborné), zatímco ochrana zvláštním právem pořizovatele databáze slouží k ochraně investice do pořízení, uspořádání nebo prezentace prvků. Rozdílnost je patrná již ze zákonných ustanovení, jelikož § 2 odst. 2 AZ stanovuje, že „*databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným*“, zatímco § 88 AZ v kontextu zvláštního práva pořizovatele databáze stanovuje, že databází se rozumí „*soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření*“.

Jak upozorňuje doktrína, v případě zvláštního práva pořizovatele databáze se jedná o právo ryze hospodářské povahy bez osobnostně-právních prvků, jehož účelem je „*zaručit osobě, která vyvinula iniciativu a nesla riziko za poskytnutí podstatného vkladu v podobě lidských, technických a finančních zdrojů na pořízení, ověření a předvedení obsahu databáze, odměnu za její vklad tím, že bude chráněna proti nepovolenému přisvojování výsledků tohoto vkladu prostřednictvím jednání, která mají zejména pro uživatele nebo soutěžitele za následek to, že znovuvytvoří tuto databázi nebo její podstatnou část za náklady, které jsou mnohem nižší než ty, které by byly nutné pro její samostatné vytvoření*“.⁶⁸

Důležité je zmínit, že vznik práv k takové databázi je podmíněn kritériem kvalitativně či kvantitativně *podstatného vkladu* spočívajícím zejména v pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze (§ 88a AZ).⁶⁹ Další odlišností od standardního autorskoprávního režimu jsou pak práva, resp. jejich obsah. Pořizovatel databáze, tedy „*fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost pořídí databázi, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba*“ (§ 89 AZ), má převoditelné právo na vytěžování a na zužitkování *obsahu databáze*, jakož i právo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva (§ 90 odst. 1 AZ). Toto právo přitom v základu trvá 15 let od pořízení databáze (§ 93 AZ). Vytěžováním se rozumí „*trvalý nebo dočasný přepis celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem*“ (§ 90 odst. 2 AZ),

⁶⁸ TELEČ; TŮMA, 2019, op. cit., s. 841.

⁶⁹ K ochraně databází a zejména problému podstatného vkladu srov. KOŠČÍK, Michal a Matěj MYŠKA. Database authorship and ownership of sui generis database rights in data-driven research. *International Review of Law, Computers & Technology*. 2017, roč. 31, č. 1, s. 43-67.

zžitkováním pak „*jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnoženin, pronájemem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu*“ (§ 90 odst. 3 AZ). Nutno navíc upozornit, že systém výjimek a bezúplatných zákonných licencí je též odlišný od shora uvedeného (*podkapitola 6.8*). V případě zvláštního práva pořizovatele databáze existuje zákonné omezení v podobě specifického nakládání s databází oprávněným uživatelem (§ 91 AZ) a některé bezúplatné licence (např. užívání zpřístupněné databáze oprávněným uživatelem pro osobní potřebu, vědecké nebo vyučovací účely či pro účely veřejné bezpečnosti apod. dle § 92 AZ). Řada ustanovení a shora uvedených skutečností se pak použije přiměřeně (§ 94 AZ).

Soudní dvůr se v celé řadě svých rozhodnutí zabýval posouzením toho, **co spadá pod rozsah databázové ochrany**, a co už nikoliv.

Zopakujme (*podkapitola 6.5*), že v rozsudku (třetího senátu) ze dne 1. března 2012 ve věci **Football Dataco Ltd a další proti Yahoo UK Limited a další (C-604/10)** dospěl na skutkovém základu rozpisů utkání fotbalových ligových soutěží k závěru (ke skutkovému stavu srov. analýzu tohoto rozsudku výše), že čl. 3 odst. 1 směrnice 96/9 musí být vykládán v tom smyslu, že na „databáze“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 této směrnice se vztahuje ochrana podle autorského práva stanovená touto směrnicí za podmínky, že výběr nebo uspořádání údajů v ní obsažených je originálním vyjádřením tvůrčí svobody jejího autora, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu. V důsledku toho: duševní úsilí a dovednosti vynaložené na vytvoření uvedených údajů nejsou relevantní pro určení způsobilosti uvedené databáze pro ochranu tímto právem; pro tyto účely je bezvýznamné, že výběr nebo uspořádání těchto údajů obsahuje či neobsahuje přidání podstatného významu těmto údajům, a značné pracovní úsilí a dovednosti vyžadované pro vytvoření této databáze nemohou jako takové odůvodnit takovou ochranu, pokud nevyjadřují žádnou originalitu výběru nebo uspořádání údajů, které databáze obsahuje. V projednávané věci tak přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ve světle výše uvedených závěrů ověřil, zda jsou rozpisové fotbalových utkání dotčené v původním řízení databázemi, které splňují podmínky způsobilosti pro autorskoprávní ochranu stanovené v čl. 3 odst. 1 směrnice 96/9.

Otázkou rozpisů fotbalových utkání se Soudní dvůr zabýval ostatně již dříve, a to v rozsudku (velkého senátu) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci **Fixtures Marketing Ltd proti Organismos prognostikon agonon podosfairou AE (OPAP) (C-444/02)**. V dané věci šlo o to, že před každou sportovní sezónou se sestavují rozpisové utkání, která mají být sehrána během sezóny v příslušných ligách. Údaje jsou ukládány elektronicky a jsou jednotlivě přístupné. Rozpisové utkání se zveřejňují mimo jiné v tištěných brožurách, a sice jednak chronologicky a jednak pro každé družstvo, které v příslušné lize hraje. Soupeřící družstva jsou uváděna ve formě X proti Y (např. Southampton proti Arsenal). V každé sezóně se uskuteční přibližně 2 000 utkání, rozdělených do 41 týdnů. Organizátoři anglických a skotských fotbalových utkání pověřili skotskou společnost Football Fixtures Limited, aby upravila používání rozpisů utkání na základě udělení licencí atd. Football Fixtures Limited postoupila svá práva na správu a užití mimo Velkou Británii na společnost Fixtures Marketing Limited. Soudní dvůr na tomto skutkovém základě dospěl k závěru, že pojem „databáze“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 96/9/ES zahrnuje každý soubor obsahující od sebe oddělitelná díla, údaje nebo jiné prvky, aniž by tím byla dotčena jejich hodnota nebo obsah, a zahrnující jakoukoli metodu nebo jakýkoli systém umožňující vyhledat každý z prvků, který jej tvoří. Takový rozpis fotbalových utkání, jako jsou rozpisové, o které se jedná v původní věci, je databází ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 96/9. Pojem „vklad spojený s pořízením obsahu databáze“ ve smyslu čl. 7 odst. 1 směrnice 96/9 je třeba chápat tak, že označuje prostředky vynaložené na získání existujících prvků a jejich shromáždění v uvedené databázi. Nezahrnuje prostředky použité k samotnému vytvoření prvků tvořících obsah databáze. V kontextu sestavování rozpisů utkání pro účely organizace ligových soutěží ve fotbale tedy

nezahrnuje prostředky vynaložené na určení dat, časů konání a soupeřících družstev u jednotlivých utkání těchto ligových soutěží.

Soudní dvůr se také zabýval otázkou, zda topografická mapa může být databází, a to v rozsudku (druhého senátu) ze dne 29. října 2015 ve věci **Freistaat Bayern proti Verlag Esterbauer GmbH (C-490/14)**. V dané věci šlo o to, že spolková země Bavorsko vydávala prostřednictvím Zemského úřadu pro zeměměřičství a geografické informace topografické mapy v měřítku 1:50 000 pro celou spolkovou zemi Bavorsko. Verlag Esterbauer je rakouské nakladatelství, které publikovalo mimo jiné atlasy, průvodce a mapy pro cyklisty, cyklisty na horských kolech a in-line bruslaře. Spolková země Bavorsko měla za to, že nakladatelství Verlag Esterbauer protiprávně použilo její topografické mapy a převzalo údaje, které byly základem pro tyto mapy, ke zhotovení vlastních map. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) se v této souvislosti zamýšlel nad působností směrnice 96/9 a nad případným zahrnutím topografických map zhotovených Spolkovou zemí Bavorsko pod pojem „databáze“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 této směrnice. Předkládající soud se konkrétně tázal, zda lze údaje označující souřadnice určitých bodů zemského povrchu kvalifikovat jako „nezávislé prvky“ ve smyslu tohoto ustanovení. Soudní dvůr dospěl k závěru, že článek 1 odst. 2 směrnice 96/9/ES musí být vykládán v tom smyslu, že si zeměpisné údaje, které jsou třetí osobou vytěženy z topografické mapy za účelem zhotovení jiné mapy a jejího uvádění na trh, uchovávají po vytěžení dostatečnou informační hodnotu na to, aby bylo možné je kvalifikovat jako „nezávislé prvky“ „databáze“ ve smyslu uvedeného ustanovení.

K dalšímu vymezení databází a působnosti směrnice 96/9 se vyjádřil Soudní dvůr v rozsudku (druhého senátu) ze dne 15. ledna 2015 ve věci **Ryanair Ltd proti PR Aviation (C-30/14)**. V dané věci šlo o to, že společnost PR Aviation provozovala webové stránky, na kterých mohou spotřebitelé vyhledávat údaje o letech nízkonákladových leteckých společností, srovnávat ceny a za poplatek si rezervovat let. Údaje, které jsou potřebné k vyřízení konkrétního požadavku na vyhledání, získávala PR Aviation automatickým způsobem mimo jiné ze souboru údajů, který byl propojený s webovými stránkami společnosti Ryanair, jež byly rovněž přístupné spotřebitelům. Přístup na uvedené webové stránky předpokládal souhlas návštěvníka se všeobecnými podmínkami společnosti Ryanair zaškrtnutím příslušného políčka. V době rozhodné z hlediska skutkového stavu věci v původním řízení obsahovaly tyto podmínky následující ustanovení týkající se mj. výlučné distribuce a povolených užívání s tím, že „používání automatizovaných systémů nebo softwaru za účelem získávání údajů z těchto webových stránek nebo stránek www.bookryanair.com pro obchodní účely („screen scraping“) je zakázáno, ledaže třetí osoba uzavřela přímo se společností Ryanair písemnou licenční smlouvu, kterou je dotyčné straně povolen přístup k informacím společnosti Ryanair o cenách, letech a letových řádech výlučně pro účely srovnání cen.“ Společnost Ryanair tvrdila, že PR Aviation porušila její práva k jejímu souboru údajů a že jednala v rozporu se všeobecnými podmínkami používání této webové stránky, přestože je akceptovala, a dovolává se přitom směrnice 96/9. V této souvislosti požadovala, aby byla společnosti PR Aviation uložena povinnost zdržet se veškerého porušování jejích práv pod hrozbou pokuty, jakož i povinnost k náhradě škody. Soudní dvůr dospěl k závěru, že směrnice 96/9 musí být vykládána v tom smyslu, že se nevztahuje na databázi, která není chráněna ani autorským právem, ani zvláštním právem na základě této směrnice, takže čl. 6 odst. 1, články 8 a 15 uvedené směrnice nepředstavují překážku tomu, aby autor takové databáze stanovil smluvní omezení jejího používání ze strany třetích osob, aniž je přitom dotčeno použitelné vnitrostátní právo.

Počítačový program

Počítačový program mezi autorskými díly zaujímá zvláštní místo zejména s poukazem na svou technickou povahu a funkčnost, když primárně nespadá ani pod tradiční význam uměleckých nebo literárních děl.

Nutno upozornit na rozdíl mezi počítačovým programem a softwarem, kdy software dle doktríny představuje širší kategorii zahrnující jak počítačový program, tak například data.⁷⁰ Odborná literatura na některých místech však tyto dva pojmy sjednocuje.⁷¹

Počítačový program je *chráněn jako dílo literární*, a to včetně přípravných koncepčních materiálů. Počítačový program přitom bude obvykle vyjádřen ve formě zdrojového nebo strojového kódu. Je to právě toto vyjádření, kterému je poskytována ochrana. Naopak programovací jazyk, formát datových souborů ani grafické uživatelské rozhraní ochraně nepodléhají.⁷²

S vědeckým potenciálem, technickou povahou a charakterem počítačového programu pak souvisí zejména širší, resp. specifický systém „výjimek“ v porovnání se systémem výjimek a omezení pro tradiční autorská díla (*podkapitola 6.8*), kdy lze počítačový program užít bez souhlasu autora (§ 66 AZ). Do práva autorského tak nezasahuje oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu například tehdy, jestliže si zhotoví záložní rozmnoženinu počítačového programu, je-li nezbytná pro jeho užívání, nebo pokud „*zkoumá, studuje nebo zkouší sám nebo jím pověřená osoba funkčnost počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na nichž je založen kterýkoli prvek počítačového programu, činí-li tak při takovém zavedení, uložení počítačového programu do paměti počítače nebo při jeho zobrazení, provozu či přenosu, k němuž je oprávněn*“ [§ 66 odst. 1 písm. d) AZ]. V tomto případě se jedná o tzv. reverzní inženýrství, které je povoleno s ohledem na skutečnost, že samotná funkcionalita počítačového programu nepodléhá ochraně.⁷³ Navíc autorský zákon stanovuje v § 66 odst. 7 omezení aplikace vybraných ustanovení (např. z oblasti „standardních“ výjimek a omezení, která se aplikují na ostatní autorská díla).

K otázce **udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy majetkových autorských práv k počítačovým programům** se vyjádřil Soudní dvůr v rozsudku (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010 ve věci Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury (C-393/09).

Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany (dále jen „BSA“), jakožto občanské sdružení, požádalo ministerstvo kultury o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy majetkových autorských práv k počítačovým programům podle § 98 autorského zákona. Tato žádost byla opakovaně ze strany ministerstva kultury zamítána, naposledy s odůvodněním, že autorský zákon chrání pouze strojový a zdrojový kód počítačového programu, a nikoliv výsledek zobrazení programu na obrazovce počítače, jelikož se na grafické uživatelské rozhraní uplatňuje toliko ochrana proti nekalé soutěži. Ministerstvo kultury dále poukázalo na to, že kolektivní správa počítačových programů je sice teoreticky možná, nicméně povinná kolektivní správa nepřipadá v úvahu a dobrovolná kolektivní správa je neúčelná. Věc dospěla až k řízení o kasační stížnosti a jelikož měl Nejvyšší správní soud pochybnosti ohledně výkladu ustanovení směrnic 91/250 a 2001/29, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžné otázky týkající se výkladu příslušných směrnic.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že autorské právo ve smyslu směrnice 2001/29 lze uplatnit pouze ve vztahu k dílu, které je originální v tom smyslu, že je vlastním duševním výtvozem autora. V důsledku toho se může na grafické uživatelské rozhraní jakožto na dílo vztahovat autorskoprávní ochrana, pokud je vlastním

⁷⁰ Srov. TELEC; TŮMA, 2019, op. cit., s. 37 a násl.

⁷¹ Srov. ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 1.

⁷² K chránitelnosti programovacího jazyka a formátu datových souborů srov. rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 2. května 2012 ve věci *SAS Institute Inc. proti World Programming Ltd.* (C-406/10). K chránitelnosti grafického uživatelského rozhraní srov. rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010 ve věci *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury* (C-393/09).

⁷³ Srov. rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 2. května 2012 ve věci *SAS Institute Inc. proti World Programming Ltd.* (C-406/10).

duševním výtvořem autora. Přísluší vnitrostátnímu soudu, aby ověřil, zda je tomu tak ve sporu, který mu byl předložen. V rámci svého posouzení musí vnitrostátní soud přihlížet zejména k uspořádání nebo zvláštní konfiguraci veškerých složek, které jsou součástí grafického uživatelského rozhraní, za účelem určení, které z nich splňují kritérium originality. K tomu je třeba uvést, že toto kritérium nemůže být splněno v případě těch složek grafického uživatelského rozhraní, které se vyznačují pouze svou technickou funkcí. Je nutno uzavřít, že grafické uživatelské rozhraní není formou vyjádření počítačového programu ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250, a že se na něj nemůže vztahovat autorskoprávní ochrana počítačových programů podle této směrnice. Na takové rozhraní se však může vztahovat jakožto na dílo autorskoprávní ochrana podle směrnice 2001/29, pokud je toto rozhraní vlastním duševním výtvořem autora (srov. body 45–51 rozsudku).

K otázce, zda **funkce počítačového programu nebo programovací jazyk či formát datových souborů užívaných počítačovým programem za účelem využití některých z jeho funkcí požívají autorskoprávní ochrany počítačových programů**, se vyjádřil Soudní dvůr v rozsudku (velkého senátu) ze dne 2. května 2012 ve věci SAS Institute Inc, proti World Programming Ltd. (C-406/10).

Společnost SAS Institute je společností, která vyvíjí analytický software. Během 35 let vyvinula integrovaný systém počítačových programů, který uživatelům umožňuje provádět široký výběr činností spočívajících ve zpracování a analýze údajů, zejména pak statistických údajů (dále jen „systém SAS“). Zásadní složka systému SAS, která se nazývá „Base SAS“, umožňuje uživatelům psát a provozovat vlastní programové aplikace s cílem přizpůsobit systém SAS ke zpracování jejich údajů (skripty). Tyto skripty jsou napsány ve vlastním jazyce systému SAS (dále jen „jazyk SAS“).

Společnost WPL se domnívala, že existuje potenciální odbyt pro alternativní software, který by byl schopen provádět programové aplikace napsané v jazyce SAS. WPL tudíž vytvořila „World Programming System“ pojatý tak, aby mohl co možná nejlépe napodobit (emulovat) funkce modulů SAS v tom smyslu, že se až na některé drobné výjimky snažila zajistit, aby tytéž vstupní údaje generovaly tytéž výstupní údaje. To by uživatelům systému SAS umožnilo provádět v systému „World Programming System“ skripty, které vyvinuli pro použití v systému SAS.

High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, upřesnil, že není prokázáno, že by společnost WPL v rámci této činnosti získala přístup ke zdrojovému kódu modulů SAS, rozmnožila jakoukoli část textu tohoto kódu či rozmnožila jakoukoli část strukturální koncepce uvedeného kódu a rovněž uvádí, že před ním již dva soudy v rámci jiných sporů rozhodly, že skutečnost, že soutěžitel nositele autorských práv zkoumá, jak program funguje, a následně napíše svůj vlastní program, který tyto funkce napodobuje, není porušením autorských práv ke zdrojovému kódu počítačového programu.

Soudní dvůr na základě položených předběžných otázek dospěl k závěru, že článek 1 odst. 2 směrnice 91/250 musí být vykládán v tom smyslu, že ani funkce počítačového programu, ani programovací jazyk či formát datových souborů užívaných počítačovým programem za účelem využití některých z jeho funkcí nepředstavují formu vyjádření tohoto programu, a v důsledku toho nepožívají autorskoprávní ochrany počítačových programů ve smyslu této směrnice. Článek 5 odst. 3 směrnice 91/250 musí být vykládán v tom smyslu, že osoba, která na základě licence získala rozmnoženinu počítačového programu, může při provádění úkonů, na něž se vztahuje tato licence, jakož i úkonů spočívajících v nahrávání a provozování nezbytném k užití počítačového programu bez svolení nositele autorského práva tento program zkoumat, studovat nebo zkoušet jeho fungování za účelem zjištění myšlenek a zásad, které jsou základem kteréhokoliv z prvků uvedeného programu, za podmínky, že neporušuje výlučná práva nositele autorského práva k tomuto programu. Článek 2 písm. a) směrnice 2001/29 ze musí být vykládán v tom smyslu, že rozmnožení některých prvků popsaných v uživatelské příručce k počítačovému programu chráněné autorským právem v jiném počítačovém programu nebo uživatelské příručce k tomuto programu může představovat porušení autorského práva k prvně uvedené příručce, pokud – což přísluší

ověřit předkládajícímu soudu – toto rozmnožení představuje vyjádření vlastního duševního výtvoru autora uživatelské příručky k počítačovému programu chráněné autorským právem (srov. výroky rozsudku).

Dílo audiovizuální

Dílo audiovizuální je „*dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem*“, tedy film či dle většinového názoru počítačová hra (§ 62 odst. 1 AZ). Jedná se o autorské dílo, jehož autorem je režisér (při zachování shora uvedeného rozdílu ve vztahu k režiséru díla dramatického) dle § 63 odst. 1 AZ. Navíc zde platí vyvratitelná domněnka autorství při existenci prohlášení o audiovizuálním díle v rejstříku audiovizuálních děl (§ 63 odst. 2 AZ). Pokud autor udělí „*výrobci prvotního záznamu audiovizuálního díla písemnou smlouvou oprávnění zaznamenat je na prvotní záznam*“, platí pak mimo jiné, že „*výrobci poskytl i výhradní a neomezenou licenci k užití audiovizuálního díla*“ (§ 66 odst. 3 AZ).

Příkladem audiovizuálního díla může být film *Nabarvené ptáče*, jehož autorem je režisér Václav Marhoul.

Vedle toho autorský zákon upravuje i díla audiovizuálně užitá (§ 64 AZ). Povinnosti při výrobě a zpřístupňování kinematografických a jiných audiovizuálních děl, stejně jako např. postavení a činnost Národního filmového archivu, jsou regulovány nad rámec autorského zákona zákonem o audiovizi⁷⁴.

6.12 Kolektivní správa

Kolektivní správou se rozumí „*plná správa majetkových práv autorských nebo práv souvisejících s právem autorským nositelů práv k jejich zveřejněním nebo ke zveřejnění nabídnutým dílům, uměleckým výkonům, zvukovým nebo zvukově obrazovým záznamům, která je vykonávána k jejich společnému prospěchu*.“ (§ 95 odst. 1 AZ). Účelem kolektivní správy je kolektivní uplatňování a ochrana majetkových práv, jakož i umožnění zpřístupňování předmětů práv veřejnosti (§ 95 odst. 2 AZ). Jde o institut umožňující výkon a ochranu práv autorů tam, kde je jejich individuální výkon obtížný či neúčelný, a uživatelům zajišťuje přístup k výsledkům umělecké tvorby.⁷⁵

Kolektivní práva by měla být vykonávána s péčí řádného hospodáře (§ 96g odst. 3 AZ). Takovou péčí přitom „není výkon [...], který je bezohledný či příliš tvrdý vůči uživatelům předmětů ochrany a nespočívá na zásadách opodstatněnosti a rozumnosti“.⁷⁶

Kolektivní správci jsou *právnícké osoby* (§ 95a AZ) s potřebným oprávněním (§ 96 a násl. AZ). V České republice jich působí několik, a to podle zaměření, resp. toho, čí zájmy hájí. Aktuálně se mezi kolektivními správci nacházejí:

- [DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura;](#)
- [OSA – Ochraný svaz autorský pro práva k dílům hudebním;](#)

⁷⁴ Zákon č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizi), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Srov. SRSTKA a kol., 2017, op. cit., s. 284.

⁷⁶ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II.ÚS 2186/14.

- [INTERGRAM, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů;](#)
- [Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl \(OOA-S\);](#)
- [GESTOR – ochranný svaz autorský \(spravující právo na odměnu při opětovném prodeji originálu výtvarného díla uměleckého\);](#)
- [Ochranná asociace zvukařů – autorů \(OAZA\).](#)

V případě Ochranné asociace zvukařů – autorů se v podstatě jedná o mezinárodní unikát, neboť není v mezinárodním měřítku typické považovat zvukaře za autory jako takové.

Kolektivní správa se vykonává primárně na základě písemné smlouvy soustavně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost kolektivního správce, a na účet nositele práv. Nejedná se přitom o podnikání (§ 97 AZ). Pro zajištění *transparentnosti*, která je hlavním motivem směrnice o kolektivní správě (§ 99f a násl. AZ), existují seznamy kolektivního správce či informační povinnost vůči nositelům práv (§ 97h AZ). Smluvní mechanismus mezi nositeli práv, kolektivním správcem a uživateli probíhá tak, že po smlouvě mezi nositeli práv a kolektivním správcem o výkonu kolektivní správy v určitém rozsahu (ať už skrze individuální, či hromadnou smlouvu) je licence poskytována samotným uživatelům (§ 98e a násl. AZ).

V České republice existují tři druhy kolektivní správy:

- kolektivní správa **povinná**, která se týká obecného práva na odměnu, práva na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla či výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam, práva na užití přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání děl či práva na roční doplňkovou odměnu (§ 97d AZ);
- kolektivní správa **rozšířená** na základě hromadné smlouvy (§ 97e AZ);
- kolektivní správa **dobrovolná** (někdy označovaná jako smluvní), kterou může být např. licencování koncertů ze strany kolektivního správce k dílům hudebním (výkon dobrovolné kolektivní správy práva na živé provozování podle § 19 AZ, kdy OSA může udílet provozovatelům koncertů oprávnění výhradně za smluvně zastupované autory).⁷⁷

Velice diskutovanou problematikou jsou sazebníky kolektivních správců, resp. sazby odměn (§ 98e a násl. AZ), které by měly být sjednávány transparentně, ačkoliv se tak mnohdy neděje.⁷⁸ Autorský zákon dále upravuje i postupy pro řešení sporů vzniklých v kontextu kolektivní správy (§ 101 a násl. AZ), dohled na kolektivními správci, který vykonává Ministerstvo kultury (§ 102 a násl. AZ), poskytování oprávnění k výkonu práv k užití osiřelých děl⁷⁹ a jiných osiřelých předmětů ochrany (§ 103 a násl. AZ), jakož i problematiku nezávislého správce práv, kterým je „*právnícká osoba, jejíž hlavní činností je podnikání nebo jiná výdělečná činnost, která je na základě smlouvy oprávněna spravovat autorská práva nebo práva s nimi související jménem více než jednoho nositele práv k jejich*

⁷⁷ Srov. SRSTKA a kol., 2017, op. cit., s. 309.

⁷⁸ Obecně srov. VOJTÍŠKOVÁ, Terezie. *Sazby odměn vybíraných kolektivními správci* [online]. Brno, 2018, 125 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

⁷⁹ Osířelými díly se myslí dílo, „*není-li určen jeho autor, nebo i když je určen, není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání podle § 27b zaznamenaného způsobem stanoveným [autorským zákonem].*“ (srov. § 27a odst. 1 AZ). K osířelému dílu a jeho režimu obecně srov. § 27a a násl. AZ; k licenci pro určitá užití osířelého díla srov. § 37a AZ.

společnému prospěchu jako její jediný nebo hlavní účel své činnosti a ve které nemají majetkovou účast ani ji neovládají nositelé práv, jejichž práva spravuje“ (§ 104 AZ).

Typickým nezávislým správcem práv může být například platforma [Copy Market](#).

6.13 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

- BRÜß, Mirko. Hamburg court applies GS Media for the first time in Germany. *Journal of Intellectual Property Law & Practice* [online]. 2017, roč. 12, č. 3, s. 164-166. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/article-abstract/12/3/164/2996548?redirectedFrom=fulltext>
- DRAHOS, P. The Universality of Intellectual Property Rights: Originality and Developments. In: WIPO. *Intellectual Property and Human Rights*, s. 13-42 [online]. Dostupné z: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/en/wipo_unhchr_ip_pnl_98/wipo_unhchr_ip_pnl_98_1.pdf
- DUBIN, Joseph S. The Universal Copyright Convention. *California Law Review*. 1954, roč. 42, č. 1, s. 89-119. ISSN 0008-1221.
- GERVAIS, Daniel J (ed.). *International Intellectual Property: A Handbook of Contemporary Research*. Cheltenham: Edward Elgar publishing, 2015, 482 s. ISBN 978-1-78254-479-1.
- GOLDSTEIN, Paul; HUGENHOLTZ, P. Bernt. *International Copyright: Principles, Law, and Practice*. Oxford: Oxford University Press, 3. vydání, 2012, 616 s. ISBN 978-0199794294.
- HANUS, Bianca. Linking to unauthorized content after the CJEU GS Media decision. *Journal of Intellectual Property Law & Practice* [online]. 2016, roč. 11, č. 12, s. 879-881. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jiplp/article-abstract/11/12/879/2612912?redirectedFrom=fulltext>
- KOŠČÍK, Michal a Matěj MYŠKA. Database authorship and ownership of sui generis database rights in data-driven research. *International Review of Law, Computers & Technology*. 2017, roč. 31, č. 1, s. 43-67. ISSN 1360-0869.
- KOUKAL, Pavel. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2019, 524 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Edice Scientia, 647. ISBN 978-80-210-9279-2 (brož.), 978-80-210-9280-8 (online).
- KRAMÁŘ, Václav. *Hudební dílo a plagiát pohledem muzikologie a autorského práva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 518 s. ISBN 978-80-224-4283-9.
- MYŠKA, Matěj. Autorské právo a práva související v sekundárním právu EU a jejich reflexe v judikatuře Soudního dvora. In: DOBROVOLNÁ, Eva; HURDÍK, Jan; SELUCKÁ, Markéta (eds.). *Evropské soukromé právo v čase a prostoru II. díl: Část deskriptivní, analytická a systémově analytická*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 255-299 (45 s). ISBN 978-80-210-8905-1.
- MYŠKA, Matěj. Duševní vlastnictví a jeho zakotvení v primárním právu EU. In: DOBROVOLNÁ, Eva; HURDÍK, Jan; SELUCKÁ, Markéta (eds.). *Evropské soukromé právo v čase a prostoru II. díl: Část deskriptivní, analytická a systémově analytická*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 216-223 (8 s). ISBN 978-80-210-8905-1.
- MYŠKA, Matěj; ZIBNER, Jan. Umělá inteligence: výzva autorství. *Iurium Scriptum*. 2019, č. 1, s. 1-18. ISSN 2570-5679.
- PILA, Justine; TORREMANS, Paul. *European Intellectual Property Law*. Oxford: Oxford University Press, 2016, 671 s. ISBN 978-0-19-872991-4.
- PRCHAL, Petr. *Limity autorskopravní ochrany*. Teoretik. Praha: Leges, 2016, 272 s. ISBN 978-80-7502-141-0.
- ROSATI, Eleonora. Why the CJEU cheese copyright case is anything but cheesy. *Journal of Intellectual Property Law & Practice* [online], 2017, roč. 12, č. 10, s. 813-814. Dostupné z: <https://watermark.silverchair.com/jpx156.pdf>
- SENFTLEBEN, Martin. The International Three-Step Test: A Model Provision for EC Fair Use Legislation. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law*. 2010, roč. 1, č. 2, s. 67-82. ISSN 2190-2287.
- SEVILLE, Catherine. *EU Intellectual Property Law and Policy*. 2. vydání. Cheltenham: Edward Elgar publishing, 2016, 537 s. ISBN 978-1-78100-345-9.
- SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, 416 s. ISBN 978-80-7502-240-0.

- STROUHAL, Jakub; ZIBNER, Jan. Kritérium nové veřejnosti při sdělování autorského díla veřejnosti prostřednictvím internetu v judikatuře Soudního dvora Evropské unie a jeho dopady. In: KYSELOVSKÁ, Tereza et al. (eds.) *COFOLA 2016 – Sborník z konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, 16 s. ISBN 978-80-210-8363-9.
- ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. C. H. Beck pro praxi, 196 s. ISBN 978-80-7400-097-3.
- ŠALOMOUN, Michal. *Právní aspekty humoru*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 193 s. ISBN 978-80-7400-367-7.
- ŠTĚDROŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 220 s. ISBN 978-80-7357-555-7.
- TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1295 s. ISBN 978-80-7400-748-4.
- VOJTÍŠKOVÁ, Terezie. Hyperlinks on websites as an infringement of copyright. In: SCHWEIGHOFER, Erich (ed.). *Internet of Things*. Bern: Editions Weblaw, 2019, s. 641-646. ISBN 978-3-96443-724-2.
- ZIBNER, Jan. Originalita v pojetí práva Evropské unie. *Revue pro právo a technologie*. 2017, č. 15, s. 217-260. ISSN 1804-5383.

Právní předpisy

- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (vyhláška č. 133/1980 Sb.).
- Copyright, Designs and Patents Act 1988, as amended, 1988 c. 48.
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (sdělení č. 191/1995 Sb.).
- Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k vydaným dílům zrakově postiženým či osobám jinak zdravotně omezeným při čtení tištěných materiálů přijatá dne 28. 6. 2013.
- [Směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES.](#)
- [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.](#)
- [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících \(kodifikované znění\).](#)
- [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů.](#)
- [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právním k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.](#)
- [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.](#)
- [Smlouva o fungování Evropské unie.](#)
- Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WIPO Copyright Treaty) ze dne 20. prosince 1996 (sdělení č. 33/2002 Sb. m. s.).
- The Copyright Act of 1976 as amended.
- [Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů \(autorský zákon\), ve znění pozdějších předpisů.](#)
- [Zákon č. 496/2012 Sb., o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů \(zákon o audiovizu\), ve znění pozdějších předpisů.](#)
- [Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.](#)

Soudní rozhodnutí

- [Nález Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. II.ÚS 2186/14.](#)
- [Nález Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2017, č.j. IV. ÚS 3208/16-1.](#)
- Rozhodnutí slovenského Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2007, sp. zn. 6 Co 2/2010, 6 Co 3/2010.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 2. 2017, č.j. 6 A 246/2013-59.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 2. 2014, č.j. 9 A 105/2010-119.
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 840/2010.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5287/2008.](#)

- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 360/2015.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 251/2006.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 30 Cdo 2864/2015.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3056/2012.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 7. 2016, č.j. 3 As 159/2015-32.](#)
- Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 9. 2017, sp. zn. I ZR 11/16.
- [Rozsudek Soudního dvora \(čtvrtého senátu\) ze dne 10. dubna 2014 ve věci *ACI Adam BV a další proti Stichting de Thuiskopie a Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding* \(C-435/12\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(čtvrtého senátu\) ze dne 12. listopadu 2015 ve věci *Hewlett-Packard Belgium SPRL proti Reprobel SCRL* \(C-572/13\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(čtvrtého senátu\) ze dne 13. února 2014 ve věci *Nils Svensson a další proti Retriever Sverige AB* \(C-466/12\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(čtvrtého senátu\) ze dne 16. července 2009 ve věci *Infopag International A/S proti Danske Daagblades Forening* \(C-5/08\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(devátého senátu\) ze dne 21. října 2014 ve věci *BestWater International GmbH proti Michael Mebes a Stefan Potsch BestWater* \(C-348/13\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(druhého senátu\) ze dne 14. června 2017 ve věci *Stichting Brein proti Ziggo BV, XS4ALL Internet BV* \(C-610/15\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(druhého senátu\) ze dne 15. ledna 2015 ve věci *Ryanair Ltd proti PR Aviation* \(C-30/14\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(druhého senátu\) ze dne 29. října 2015 ve věci *Freistaat Bayern proti Verlag Esterbauer GmbH* \(C-490/14\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(druhého senátu\) ze dne 7. srpna 2018 ve věci *Land Nordrhein-Westfalen proti Dirk Renckhoff* \(C-161/17\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(druhého senátu\) ze dne 8. září 2016 ve věci *GS Media BV proti Sanoma Media Netherlands BV a další* \(C-160/15\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(třetího senátu\) ze dne 1. března 2012 ve věci *Football Dataco Ltd. a další proti Yahoo! UK Ltd a další* \(C-604/10\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(třetího senátu\) ze dne 1. prosince 2012 ve věci *Eva-Maria Painer proti Standard Verlags GmbH a další* \(C-145/10\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(třetího senátu\) ze dne 22. prosince 2010 ve věci *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury* \(C-393/09\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(třetího senátu\) ze dne 7. prosince 2006 ve věci *Sociedad General de Autores y Editores de España \(SGAE\) proti Rafael Hoteles SA* \(C-306/05\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\) ze dne 13. listopadu 2018 ve věci *Levola Hengelo BV proti Smilde Foods BV* \(C-310/17\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\) ze dne 2. května 2012 ve věci *SAS Institute Inc. proti World Programming Ltd* \(C-406/10\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\) ze dne 29. července 2019 ve věci *Spiegel Online GmbH proti Volker Beck* \(C-516/17\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\) ze dne 29. července 2019 ve věci *Pelham GmbH, Moses Pelham, Martin Haas proti Ralf Hütter, Florian Schneider-Esleben* \(C-476/17\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\) ze dne 4. října 2011 ve spojených věcech *Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA proti QC Leisure, David Richardson, AV Station plc, Malcolm Chamberlain, Michael Madden, SR Leisure Ltd, Philip George Charles Houghton, Derek Owen* \(C-403/08\) a *Karen Murphy v. Media Protection Services Ltd* \(C-429/08\).](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\) ze dne 9. listopadu 2004 ve věci *Fixtures Marketing Ltd proti Organismos prognostikon agonon podosfairou AE \(OPAP\)* \(C-444/02\).](#)
- Stanovisko Odvolacího soudu pro devátý obvod [Court of Appeals for the Ninth Circuit] ze dne 23. 4. 2018, sp. zn. No. 16-15469, D.C. No. 3:15-cv-04324-WHO. *Naruto v. David John Slater*.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2000, sp. zn. 3 Tz 221/2000.
- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 815/2009.](#)
- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2228/2012.](#)

Ostatní zdroje

- [Copyright Ownership and Transfer. Copyright \[online\]. Dostupné z: https://www.copyright.gov/title17/92chap2.pdf](https://www.copyright.gov/title17/92chap2.pdf)
- HILLEN, Brittany. Photographer sues Bruno Mars for posting childhood photo of himself on Instagram. *Digital Photography Preview* [online]. Dostupné z: <https://www.dpreview.com/news/0706629216/photographer-sues-bruno-mars-for-posting-childhood-photo-of-himself-on-instagram>
- HROCH, Jaroslav. Makak autorem? Autorské právo ve světle tzv. opičí selfie. *Právo21* [online]. Dostupné z: <http://pravo21.online/pravo/makak-autorem-autorske-pravo-ve-svetle-tzv-opici-selfie>
- MINISTERSTVO KULTURY. Časté dotazy. *Ministerstvo kultury* [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/caste-dotazy-737.html>
- ORÁLKOVÁ, Lenka. Legendární strýc Matalík by oslavil 130 let. *Valašský deník* [online]. Dostupné z: https://valassky.denik.cz/zpravy_region/legendarni-stryc-matalik-by-oslavil-130-let.html
- PÉTERS, Philippe. It's a matter of taste: CJEU questioned about copyright protection of taste. *LexGo.be* [online]. Dostupné z: <https://www.lexgo.be/en/papers/ip-it-telecom/intellectual-property-law/it-s-a-matter-of-taste-cjeu-questioned-about-copyright-protection-of-taste,113815.html>
- PLAGIARISM TODAY. Copyright Myths. *PlagiarismToday* [online]. Dostupné z: <https://www.plagiarismtoday.com/stopping-internet-plagiarism/your-copyrights-online/3-copyright-myths/>
- RAMALHO, Ana. Annotated EU Intellectual Property Legislation. *AnaRamalho* [online]. Dostupné z: <https://www.anaramalho.net/wp-content/uploads/2018/08/AnnotatedIPLegislation-FINAL.pdf>
- SATTLER, Robert. Boj o Čapka. Nakladatelství vydalo dílo nelegálně. Selhal člověk, omlouvá se držitelé práv. *Lidové noviny* [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/boj-o-capkovo-povidani-o-pejskovi-a-kocicce-fj7-/zpravy-domov.aspx?c=A171116_214036_in_domov_rsa
- U.S. Code § 201. Ownership of copyright. *Legal Information Institute* [online]. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/201>
- VOJTÍŠKOVÁ, Terezie. *Sazby odměn vybíraných kolektivními správci* [online]. Brno, 2018, 125 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/sn0te/>
- ZIBNER, Jan. *Tvůrčí činnost autora v kontextu technologického vývoje* [online]. Brno, 2018, 121 s. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lk63n/>